

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

havonta megjelenő kiadványa

VIII. évfolyam 83. szám

2004. január

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék,,,”

(Vörösmarty Mihály)

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor

- hívottan és hívatlanul –

- mindenkit szeretettel vár a

Budapest, V. Semmelweis utca 1-3. I. emeleti zeneterembe

Lapunk az interneten: www.magyar-orm.axelero.hu honlapon.

Elektronikus levélcímünk (E-mail): magyar.ormeny@axelero.hu

Elektronikus levélcímünk (E-mail): magyar.ormeny@mail.datanet.hu

Az örmény esküvő üzenete

Az elmúlt évben a magyar katolikus egyház „holtomiglan-holtodiglan” alapgondolattal a házasságra kívánta felhívni a figyelmet. Ilyen törekvést nem lehet csupán egy évre korlátozni, annak folyamatosan kell érvényesülnie.

Az örménység egyik megtartó ereje a család volt. Ezért is van körünkben jelentőségük a családok történetét tárgyaló könyveknek. Így ebben az évben - a Kovács Géza római katolikus lelkész hagyatékában fennmaradt szöveg alapján - az örmény esküvői szertartásból emelünk ki gondolatokat, hogy a házasságok tartósságát, a családok összetartozását ezzel is segítsük. Az örmény esküvői szertartás a békéért való mindig szokásos könyörgés és a Szentháromság dicsőítése után a gyűrűk megáldásával kezdődik:

„Ezeknek a gyűrűknek a kölcsönös ajándéka legyen a biztosíték a szent házaseslet fundamentumának a szilárdságában...”

Az ima után egy énekben Krisztushoz fordulnak:

„...ki telve van irgalommal.”

Gondolkozunk el az áldóima kifejezésén: „kölcsönös ajándék...” A gyűrűk felhúzásakor a következő szöveg hangzik el:

„Az Úr kézenfogta Évát és Ádámnak adta...”

Amit Isten egybekötött, ember szét ne válassza!”

Dr. Sasvári László

Az új kolozsvári főkonzul

Régóta tartozunk olvasóinknak azzal, hogy a Magyar Köztársaság kolozsvári főkonzulátusán történt személyi változásról beszámoljunk. Ezúttal pótoljuk.

Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár)

Örségváltás

Az ősz változást hozott a Magyar Köztársaság kolozsvári Főkonzulátusa életében. Távozott régi

barátunk, Alföldi László, aki - mint arról a Füzetek 2002. áprilisi számában is hírt adtunk a „Gondoskodó emberi kapcsolatok” című írásban - segítőkészségével, ha csak tehette, támogatta Egyesületünket, Baráti Társaságunkat. Őt magánemberként is mindig visszavárjuk, kedves feleségével, Kopacz Máriával együtt.

Az elválás okozta szomorúságban aztán vigasztalólag hatott a hír, hogy helyébe a már évek óta konzulként itt dolgozó Cseh Áron lép, a neves kolozsvári képzőművész Cseh Gusztáv fia. Kérem, olvassák el „székfoglaló” beszédét.

Budapest, Kolozsvár, Temesvár 1956-ja

Megtiszteltetés számomra, hogy a Magyar Köztársaságnak és az egész világ magyarságának közös nemzeti ünnepén ma itt köszönhetem Önöket.

Október 23-a, az 56-os forradalom és szabadságharc emléknapja, az a nagy magyar ünnep, amely nemcsak nekünk, de a 20. század világtörténetében minden nép közös ünnepe. Mert ez a nap a terror és az elnyomás elleni hősi küzdelemre, a szabadság szeretetére emlékeztet valamennyiünket. Az 1956-os magyar forradalom nélkül ma Európa sem lenne az a szellemi, gazdasági és politikai közösség, amelyben nemzeteinknek helye van.

Ezt a küzdelmet idézik fel a kortársnak, Albert Camus-nek híressé vált sorai:

„A legázolt, bilincsbe vert Magyarország többet tett a szabadságért és igazságért, mint bármelyik nép a világon az elmúlt 20 esztendőben. Ahhoz, hogy ezt a leckét megértse a fülét betömő, a szemét eltakaró nyugati társadalom, sok magyar vérnek kellett elhullnia - s ez a vérfolyam most már alvad az emlékezetben. A magára maradt Európában csak úgy maradhatunk hívek Magyarországhoz, ha soha és sehol el nem áruljuk, amiért a magyar harcosok az életüket adták, és soha, sehol - még közvetve sem - igazoljuk a gyilkosokat. Nehéz minékünk méltónak lenni ennyi áldozatra.”

Az 56-os elődeink, a forradalom bukása után kivégzettek, meghurcoltak és elüldöztetettek százezrei, az erdélyi magyarok ezrei a velük szenvedő románokkal együtt kerültek a börtönbe, vagy a bitófa alá. Ők voltak azok, akik az aradi vértanúk áldozatához közösen tették hozzá a magukét. Mert ők sem hősnék születtek, csak reménytelenül szabadnak, akikre a hősi napok múltával lesből csapott le a szabadságtól rettegő hatalom.

A nagy nyugati nemzetek győztes forradalmakra, régi hódításokra és új, világtörténelmi győzelmekre emlékeznek. Mi, magyarok október hónapban két, világa szóló és a leveretésben is győztes forradalmunkra emlékezünk. Az 1848-as forradalomra, szabadságharcra és az 1956-os forradalomra.

Arad után Budapestre, melyről Örkény István ezt írta: „A kerek világon, minden térképen és glóbuszon ma átírják a nevedet, Budapest. Ez a szó már nem egy várost jelöl. Budapest ma annyit tesz, mint hősiesség. Budapest minden nyelven a világnak azt jelenti: hűség, önfeláldozás, nemzeti becsület. Kívánom én is: légy mindörökké olyan, amilyen ma vagy, Budapest. Büszke és bátor emberek tanyája, magyarok jó útra vezérlője, az emberi fajta csillagfénye.”

És amikor az 56-os Budapestre és az egész Magyarországra gondolunk, akkor Kolozsvárra, Temesvárra és Erdélyre is gondolnunk kell, kegyelettel hajtva meg fejünket az áldozatok emléke előtt.

Mert a magyar forradalmat itt is ezrek és ezrek éltették, hogy aztán megbüntesse őket is a hatalom megfélemlítő ereje. Emlékezzünk azokra is, akik november 1-jén Halottak Napján a Házsongárdi temetőben rótták le kegyeletüket az elhunytak előtt, és akik közül ezért többen hat év börtönnel fizettek. És gondoljunk azokra is, akiket csak később vettek őrizetbe, s ítélték el

18,15, 20 év kényszermunkára, magyar és román parasztokat, munkásokat, egyetemi hallgatókat, főpapokat és írókat.

Az épségben megmaradt 48-as honvédszászlók nemcsak múzeumi kincseink, hanem az egész nemzet öröksége. Az az 56-os lyukas zászló pedig, amely ma Strasbourgban az Európa Tanács székhelyét ékesíti, már régen a közös Európa egyik szép jelképe. Aminthogy talán az sem véletlen, hogy akik '89-ben, Romániában valóban forradalmat csináltak, ugyancsak a maguk lyukas lobogói alatt haltak hősi halált.

Nagy örömmre szolgál, hogy bár az elmúlt évek során már személyesen is megismerkedhettem a jelenlévők legtöbbszörrel, a mai ünnepi alkalomból a Magyar Köztársaság kolozsvári főkonzuljaként mutatkozhatom be Önöknek.

Különös megtiszteltetés és a Gondviselés adománya számomra, hogy ebben a minőségben éppen magyar nemzeti ünnepünkön köszönhetem Önöket először.

Cseh Áron főkonzul

(Elhangzott Magyarország nemzeti ünnepe alkalmából 2003. október 22-én, a Kolozsváron tartott állófogadáson)

(Utánnymás a Szabadság c. napilap 2003. október 23-i számából)

Kisebbségi nap, Szongott-díj, karácsony...

Mielőtt érdemben hozzálátunk a Fővárosi Örmény Klub december 18-i, azaz 2003-ban utolsó alkalommal megtartott klubestjének ismertetéséhez, adózzunk a kivételnek.

Kedves emlékezéssel bocsáthatjuk előre, hogy az est ezúttal - kivételesen pezsgőzéssel ért véget... Akik a Fővárosi Örmény Klub találkozóinak rendszeres látogatói, jól tudják, hogy ez nem így szokott lenni. Jó hangulat - igen, az igen; pezsgő nem. Hiszen a havi rendszerességgel, évek óta minden harmadik csütörtökön megtartott - azaz immár sokéves múltra visszatekintő, hagyományos gazdag műsorú esték legfeljebb annak a számára záródnak némi alkoholos itallal, aki rokonaival vagy barátaival hazafelé menet, netán egyenest otthon koccint egyet. (Ez pedig, ugyebár, magánügy)

De valójában kivétel-e a „kivétel”? Hiszen az állandó látogatók s az EÖGYKE tagok azt is nagyon jól tudják, hogy az év utolsó találkozója a megszokott, Semmelweis utcai épületben számunkra mindig az év hangulati összegzését, a karácsonyi hangulat-előkészületet s egyúttal a jövőbe tekintő jókívánságokat tartogatja. Így volt ez ezúttal is, 2003. december 18-án, a kivétel tehát ugyancsak hagyomány. Ezt a háziasszony, dr. Issekutz Sarolta odaadó munkatársaival gondosan biztosítja. De lássunk előbb egy idézetet:

„A Magyar Köztársaság Kormánya a kisebbségek társadalmi helyzetét, jogaik védelmét és érvényesítését a demokrácia fokmérőjének tekinti. Az alkotmányos keretek között Magyarországon tevékenykedő kisebbségek jogait biztosítani kell. Az állam, a társadalom kötelessége a nemzeti és etnikai, vallási kisebbségek, mint hagyományörző és fejlesztő közösségek támogatása. Elismerésre méltónak tartva a kisebbségek érdekében kifejtett tevékenységet, a Kormány december 18-át a Kisebbségek Napjának nyilvánítja.” (Az 1995-ös 116. számú Kormányrendelet 1. paragrafusa.)

A Fővárosi Örmény Klub az évenként utolsó, decemberi találkozásán amúgy is mindig megemlékezik a Kisebbségek Napjáról, ezúttal azonban a megszokott harmadik csütörtök egyúttal 18-ára is esett. Erről, a Kisebbségek Napjáról, valamint nagy vonalakban az évi végzett munkáról tett említést bevezetőjében dr. Issekutz Sarolta, amikor a zsúfolásig telt helyiségben

megnyitotta az estet.

Következett ezután - természetesen az immár ugyancsak hagyományos ünnepség, a Szongott-díj átadása. Az egyik díjat - posztumusz - a szamosújvári idősb Gabányi János tanár úr kapta, a díjazott életművéről pedig Fancsal G. János szólt. Az oklevelet és a vele járó plakettet pedig az elhunyt fia vette át. A másik díjazott, Lengyel Ákosné volt (mindannyiunk által emlegetett nevén: Lengyel Marika) ugyancsak Szamosújvárról, akinek tevékenységét Borbély Jolán néprajzkutató értékelte (mindkét laudálás szövegét közöljük).

Az oklevélhez járó plakettet Szongoth Jánosné nyújtotta át. Emlékeztetőül: ez a dombormű természetesen Szongott Kristófot ábrázolja, és a tordai születésű, Nagybányán működő Törös Gábor szobrászművész alkotása. A posztumusz díjazott Gabányi János fia, valamint Lengyel Marika egyaránt meghatóan vette át a díjat és mondott köszönő szavakat.

A díjátadó ünnepség ékességéül közben hallottuk a Wass Albert-írta Karácsonyi verseket Várady Mária előadásában, valamint énekkel gazdagítottan egy Márai Sándor-művet, amelynek Mennyből az angyal a címe, és 1956-ot villantja a betlehemi jászol mellé. Ezt Szilvay Ingridtől hallhattuk, láhattuk, invenciózus értelmezésben. A két művésznő „önmagát hozta”: átéléssel, odaadással tolmácsolták azt az üzenetet, amit a két író-költő – ki-ki a maga módján - felkínál művében a hallgatónak-olvasónak.

Hagyományossá vált az is, hogy ezeket a klubesteket meglátogatja a Szent Család Plébánia Színjátszó Kör gyermekegyüttese. Ezúttal a gyermektrupp dr. Kilián Istvánné és Egyháziné Marthy Katalin betanításában és rendezésében, Wertán Kinga jelmezeivel Bókovács címen adott elő egy Mérai-Nagyenyedi betlehemes játékot.

A gyermekek kedves fellépte után a színpad átrendezése következett - hogy ilyen hivatalos kifejezést használjunk, pedig hát szó sincs a teremben színpadról, a díszletet pedig egy díszes karácsonyfa mellett (s körülötte) a jó 130-150 főnyi közönség jelenti. Átrendezésre annyiban került sor, hogy félkörben számos széknek kellett állnia a Kecskés Együttes számára.

A közkedvelt, népi és régi hangszereken ugyancsak rendszeresen játszó együttes karácsonyi műsora igen gazdag volt. Az, mondhatni természetes, az ember megszokta, hogy érdekes és élvezetes hangszereléssel, mindig magas színvonalon ad elő az együttes. Ezúttal szinte az lehetett a benyomásunk, mintha egy karácsonyi nagylemez teljes anyagát felvonultatnák. Volt részünk magyar dalokban és középkori német karácsonyi énekekben, népzeneben és műdalban, hangszeres énekekben, hangszerszólóban és szólóénekekben egyaránt. Tilinkó szőlőtől kezdve hárfával kísért éneken át dorombpárbajig (bizony!), udvarhelyi betlehemes táncról az igen ősi, szövegében is, előadásmódjában is a legrégebbi, ismert magyar kultúra rétegét idéző Porca havak esedeznek, de hó reme, róma varázsénekig terjedő, változatos műsort hallhattunk.

Végül - miközben a terem előtti kerengőben némely előkészítők már a pezsgőbontással foglalatzkodtak - Issekutz Sarolta zárszava és ajándékosztása következett: demokratikusan lehetőleg minden jelenlévő kapott egy kedves, kicsi szalmafonat-harangot. Ezeket vélhetően még valamikor a nyáron szorgos kezek fonták valamelyik csiki vagy háromszéki faluban s igen otthonosan, jóízűen mutatnak a karácsonyfán.

De még valamiről érdemes szót ejtenünk, ezzel tartozunk olvasóinknak, hiszen a kérdés a jelen esetben éppen a Kecskés Együttes sokszáz évet átívelő zenei összeállításából áradt szét a teremben, szinte sugallatként.

Ha eltöprengünk azon, hogy egykor miért jött létre például „betlehemestánc” Udvarhelyszéken... (Tánc? A Kisdéd jászla mellett...? Van olyan délamerikai betlehemes ének a szegények-gyámolítója kicsi Jézusról, amely remek tangó, vagy ott a lengyelség legkedveltebb, ünnepélyes karácsonyi, templomi éneke; ez például Báthori István koronázásakor volt az ünnepi polonéz!...igen; mindkettő tánczene!) Egyáltalán: a nép, az istenadta nép karácsony alkalmából

évszázadok óta az örömről énekelt, vidáman... A Kárpát medencében is. Ha ehhez hozzátesszük, hogy az ünnepélyesség és az áhitat mellett Európa-szerte miért veszik elő s adják elő, hallgatják ilyentájt igen gyakran Beethoven híres IX. d-moll szimfóniájának utolsó tételét s abból is főként a szerencsére immár közismert kórusrészletet, a Schiller versére komponált Örömmódát... (ha már fehér papíron nem lehet zenekari zengést felidézni, idézzük legalább a szöveget):

*Freude, schöner Götterfunken
Tochter aus Elysium,
Wir betreten feuertrunken,
Himlische, dein Heiligtum!*

azaz magyarul, Lányi Viktor fordításában:

*Lángolj fel a lelkünkben, szép
égi szikra, szent Öröm!
Térj be hozzánk, drága vendég,
tündökölj ránk, fényözön!*

Ha tehát mindezekben egy pillanatra eltöprengünk, még hozzátehetjük azt, amit a hitünk és vallásunk szerinti karácsonyi eseményről olvashatunk:

A csillagot megpillantva nagyon megörültek. Bementek a házba, és meglátták a gyermeket anyjával, Máriával. (Máté, 2,10-11), tehát: nagyon megörültek. Valamint:

Ne féljete! Mert nagy örömet adok tudtul nektek és majd az egész népnek. Ma megszületett a Megváltótok, Krisztus, az Úr, Dávid városában. (Lukács, 2,10-11), tehát: nagy örömet adok tudtul...

Nos, akkor kénytelen-kelletlen arra gondolunk, hogy újabban talán valamiféle hangsúly eltolódott. Nálunk-e, bennünk-e?

Mintha a felkiáltás: Örömműnep! Megváltó született! - vidám tartalma halkulna. Bizony, mintha az elmúlt egy-két évszázad városi kultúrájában az öröm hangja helyett jobbára csak a feszélyezett, merev, előírás szerinti, az ünneplés helyett az ünnepség hangjait hallatnánk. Mintha a kicsi Jézus jászola mellett illetlenség volna kacagni! Mintha örömműnkben csak merev-ünnepélyesek tudnánk lenni.

Pedig hódolni (ahogyan az egyszerű, tanulatlan emberek, a pásztorok is, a nagytudású napkeleti bölcsek is hódoltak a kicsi Jézus előtt) és ezzel együtt örvendeni (hiszen Ő szabadságot hozott Izraelnek és az egész világnak) csak akkor lehet, ha ezt valódi szabadság idézi elő, a magunk szép, örömteli, mindenki iránt szelíd szabadsága. A belső szabadság. Van ideje a kemény, belefeledkező munkának, persze, van ideje az aggodalomnak és igen, a szorongatásnak is, de van ideje az örömműnek. Annak az örömműnek, amely „Götterfunken”, tehát isteni szikra, amelyet az ég angyalai hírül adnak az egész népnek.

Ahogyban abban december 18-án részűnk volt.

Adja Isten tehát, hogy táncoljanak a betlehemesek. És adja Isten, hogy sikerűljön nekűnk magűnknek egy kissé betlehemesnek lennűnk az új esztendőben. Lélekkben mindenkűppen.

dcs

Fancsali G. János:

Gabányi János laudációja

Szamosűjvár hagyományörzői leginkább az egyházi vezetők és tanárok voltak. Ebben a sorban találjuk az örmény város utóbbi éveinek legfontosabb személyiségét, Gabányi Jánost is. Túl közel volt hozzánk, ezért hajlamosak voltűnk őt elfelejteni, érdemeit nem kellően értékelni.

Különösképpen igaz mindez, hisz a mostani elismerés előtt már részesült kitüntetésben. Egyfelől 1995. március 17-én a Romániai Örmények Egyesülete nevében Vosgianian parlamenti képviselő nyújtotta át neki az 1994-es évre szóló díjat, majd 1997. október 5-én az akkori Országos Örmény Önkormányzat nevében, posztumusz kapta meg a Kiss Ernő - Lázár Vilmos plakettet.

Nyolc év után most a Szongott díj megkéséttnek is tűnhet, de az előbbieket mérlegre helyezve, szerénység nélkül mondhatjuk: ez a mostani az első őszinte kitüntetése. Hisz ezen előző két adományozó aligha tekinthető magyarörmény barátnak, magyarörmény képviselőt vállalonak, sokkal inkább megtagadójának, aki elorozza mindazt, amit Gabányi tanár úr teljes munkássága alatt értéknek, megtartandónak ítélt meg.

Gabányi János Armenopolis szülötte, 1910. április 7-én jött a világra és a város számos magyarörmény családjában rokonai voltak. Dédapja, Gabányi Károly Eperjesen született és Szamosújváron vette el a helybeli örmény katolikus Fülöp Katalint 1858-ban. Ebből a házasságból származott János, aki Murádin Vilmával 1880-ban tartotta esküvőjét. Innentől a család nem csak a Murádinokkal, hanem az Osztianokkal is rokonságba került. A nagypapa gyermekei között találjuk János Dánielt, aki 1887-ben született és az első világháborúban, a fronton hunyt el. János Dániel neje ugyancsak egy Murádin-lány lett, Mária Rebeka. Ők a kitüntetett szülei. Az édesanya révén bővült a rokonság a Kheul, Csákány, Gámenczy és Nevelics családokkal.

A ragaszkodás szülővárosához, magyarörmény közösségéhez tehát kódolva volt a gyermekben, aki sajnos, igen korán árva maradt. A helybeli elemi iskola, majd a kolozsvári piarista gimnázium után Erdély fővárosában földrajz-történelem és magyar irodalom szakon szerzett egyetemi oklevelet 1940-ben. Ismerve a két világháború közötti magyarság sorsát Erdélyben, már eddigi kitarása is dicséretre méltó. Ugyanakkor felötlük benne a lehetőség, amelyet ő maga is felismerhetett: Szongott után ő az a szakember, aki hivatott folytatni hírneves elődjének munkáját.

Ezen feltételezésemet erősíti első írott tanulmányainak sora: „Adatok téli néphagyományaink ismeretéhez” (1938), „Erdélyi karácsonyi játékok” (1939), melyek, ugyancsak jellemző módon, az akkori főbb érdeklődési irány, a néprajzkutatás körében íródtak. Pontosabban az erdélyi kultúráról, magyar nyelven. És útjelző tanulmánya: „Szongott Kristóf születésének 100. évfordulója”, mely épp 60 évvel ezelőtt, 1943-ban jelent meg. Ennyi év kell egy erdélyi közíró, történész találkozásához híres elődje, példaképe nevével. A mostani kitüntetés ebből a szempontból is szimbolikus gesztus.

Gabányi János morális portréja az ideális magyarörmény emberideált testesíti meg. Már tanári működése kezdetén megalapítja a Czetz János nevét viselő cserkészcsapatot, tudva, hogy ezen mozgalom alapelve a keresztény hit és erkölcs. Czetz János valóban a magasan képzett szakember, a szülőföldjét rajongva szerető hazafi példáját mutatta a fiatal nemzedéknek. Az akkori cserkészek emlékezéseiben Gabányi tanár úr szó és tett közötti egybehangzásra, becsületességre, minden embertársunk iránti tiszteletre, természetszeretetre nevelt. És tanított, élete végéig.

Majdnem bizonyos, hogy ilyen felfogással nem lehetett könnyű neki.

Sajnos, az ígéretes kezdet után 50 éves kényszerhallgatás közepette fel-felcsillanó kisebb írások hosszú sora következett, hisz sem magyarságról, sem magyarörménységről szó nem lehetett. Mégis, ő ezalatt is szeretett városa történelmét kutatta, rögzítette, valószínűleg bízva a jövőben, amely majd csak helyre teszi a dolgokat. Számtalan cikke jelent meg a kolozsvári sajtóban, az Igazságban, az Utunkban, sőt a Korunkban is. Majd 1989. után az ugyanott megjelenő Világosságban. Többször szerepelt a Duna-televízió műsoraiban, meg is kapta érte jutalmát.

A munkásságához tartozó minden tevékenységi ágazatot nem tudjuk felsorolni, de mindenképp említésre méltónak tartjuk képzőművészi működését is. Akár önálló munkáival, akár a helybeli színjászó csoport számára készült díszleteivel egyaránt gazdagította a szamosújvári magyar kulturális életet.

Miként korábban említettük, Szongott Kristóf példája elkísérte életútján, így érthető, hogy 1993-ban, az előd születésének 150-dik évfordulóján, Gabányi János mérvadó szerepet vállalt az ünnepély készületeiben.

Munkásságának gyümölcseit ma is élvezzük, gondoljunk csak a nemrég megjelent szamosújvári örmény temetőt bemutató kötetre, mely az ő felmérése, kodifikációja alapján készült.

A budaörsi Örmény Önkormányzat nevében, nemcsak a személyes korai ismeretség alapján ajánlottuk őt jó szívvvel a magyarörménység legkiemelkedőbb személyiségeit megillető kitüntetésre, hanem attól a jóleső érzéstől is vezérelve, hogy helybeli közösségünk aktív tagja ifjabb Gabányi János is. A családdal egyetértésben és segítségével tervezzük az általunk kiadott Magyar-Örmény Könyvtár sorozatban megjelentetni a „Gabányi János emlékkönyv”-et, mely méltó emléket állít Szamosújvár legnevesebb XX. századi kutatójának.

Borbély Jolán

Lengyel Ákosné laudációja

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”

Vörösmarty Mihály sorai olvashatók az „Erdélyi Örmény Gyökerek” füzetek címlapján.

Akit ma kiemelt tisztelettel bemutatni kérttem fel dr. Issekutz Sarolta asszony által, órá is illenek e sorok.

A Szongott Kristóf díj kitüntetettje: Lengyel Ákosné, Faragó Mária Ágnes, Szamosújvárról.

Lengyel Ákos édesanyja - Mártonfi lány - Szamosújvárról indult, és a Szilágyságban: Krasznán férjhez ment Lengyel Ákoshoz, kinek édesanyja is örmény katolikus, a szamosújvári templomépítő Korbuly családból való. Így természetes, hogy az erős örmény-magyar identitással élő család tanárnő lánya, s a két egyetemista unoka is örmény katolikusok. Házuk szép régi, eredetiségében megőrzött örmény kereskedő ház Szamosújváron.

A mindnyájukra jellemző: befogadó, nyitott ház asszonya Lengyel Marika, akit én az 1960-as évek elejétől ismerek, s tisztelem háza népének örmény és magyar kötődését, a hagyományos kultúra megőrzésének megszállott hívét.

„Rongy ember az, aki nem tiszteli elődeit és halottait. Nemcsak a sajátjait, a másokét is.” Sütő András mindketten személyesen ismerjük, s a kitüntetetről is szólnak sorai.

Saját halottaink: Govrik Gerőék gyermektelen házaspárként halnak meg, kikhez 40 éves barátság fűzi Marikát. Az örmény egyházra hagyott vagyonuk ingóságának értékesítésével Mária asszonyt bízzák meg, aki nyilvános árverésen értékesíti az ingóságokat. Az így befolyt összegből először a „Salamon”-Simay templomot - a Simayak utódai Debrecenben élnek -, ami 1724-ben épült, renováltatta, restauráltatta kívül-belül. Ezután született meg a gondolat, hogy a Gabányi János tanár és Kovrik Károly által 1957-ben felmért, majdnem romjaiban lévő örmény katolikus temető síremlékeit az enyészettől megmentésük, hiszen Lengyel Zoltán apostoli kormányzó megbízása is ezt célozta, amikor a felmérésre megbízást adott.

Lengyel Marika úgy érezte, hogy ezt a fizikailag is megterhelő munkát a szamosújvári „Téka

Alapítvány" - amelynek ő elnökségi tagja, létrehozóinak, egyike - fiataljaival közösen végezhetik csak el. Ezek a fiatalok magyar diákok, néptáncosok, saját házzal, közösségi munkára is hajlamos magatartással. Így több éves fizikai munkával a vad cserjék, bokrok, fák kiirtása után a kidőlt síremlékeket újból felállították, a kőkoporsókat legtöbbször a földből kiásták, ezután fűcsomókkal dörzsölve egyenként az írásos szövegeket olvashatóvá tették ahhoz, hogy átfesthessék.

Ezeknek az olvasható szövegeknek birtokában kezdte el Balázs Bécsi Attila tanár, művészettörténész - aki maga székely magyar - 2001-ben Szongoth Gábor és dr. Issekutz Sarolta felkérésére a szamosújvári örmények történelmének, s a síremlékek alapján a családtörténetek kikutatását. Így született többjük áldozatos munkája eredményeként az értékes kötet, amit a kezemben tartok.

S engedjék meg, hogy Sütő szavai arra inspiráljanak, hogy a „mások” tiszteletéről szóljak!

A 60-as évektől Kallós Zoltánnal elkezdett erdélyi néptánc-népzene tárgyi népművészeti gyűjtéseinek során ismerkedtem meg Lengyel Ákosné Marikával, aki Kallóssal járt Mezőségen, s mentették a tárgyi emlékeket. Abban állapodtak meg, hogy míg Kallós Zoltán a magyar anyagot gyűjti, addig Marika az erdélyi szász gazdag - jellegzetes - tárgyi kultúra értékeiből gyűjtsön, amit csak tud nem létező pénzeiből, mert a Németországba kitelepedő szászok rengeteg értéket hagytak maguk után, ami nyomtalanul eltűnhet! Így ma értékes, pótolhatatlan szász textíliákkal rendelkezik gyűjteménye a kerámiával, s egyéb magyar tárgyakkal együtt!

De hogy ez is a „közé” legyen, most abban fáradozik, hogy a „Téka Alapítvány” házában múzeumszobát hozzon létre gyűjteményéből, hogy az a sok fiatal, aki ott tevékenykedik és lakik a tetőtérben közösen kialakított kollégiumban - szórványmagyar általános iskolások - ők is láthassák, meg az a sok külföldi és belföldi vendég, aki náluk megfordul fesztiválok, rendezvények során. Most épp „betlehemes találkozó” folyik, városszerte betlehemeznek a csoportok.

Lengyel Ákosné szerénységét jól ismerem, nem szereti a dicsekvő embereket, de még akkor is el kell mondanom, hogy nyaranta Feketelakon lévő kis parasztház-nyaralójukban 40-80 táncos részvételével 8 éve tábort tartanak. Ami nagyon fontos, hogy a Balázs Bécsi Attila által vezetett csoport szerte a világban jó hírért vigye a szamosújvári Téka Együttesnek.

A Kallós Alapítvány választói kúriája, tábora, múzeuma, szórvány-kollégiuma, Bécsi Balázs Attila és Lengyel Marika Téka Együttese, kollégiuma, múzeuma, s a magyar gimnázium olyan példát mutat a világnak azokról a szórványban lévő örményekről, magyarokról, amivel joggal lehet dicsekedni.

Bocsássák meg nekem, hajdúmagyar etnográfusnak, ha nem jól szóltam. Advent utolsó hete a megújuló szeretet közelségét jelzi.

Aldott legyen mindnyájuk Karácsonya, szívük nyitott, s adakozó a szeretetben, ahogy a kitüntetett Lengyel Ákosnéé is.

Köszönet mindenkinek, akik az igazi értéket felismerik, s másoknak is felmutatják.

Az erzsébetvárosi Örmény Szertartású Római Katolikus Plébánia házassági anyakönyvéből (IV. rész)

1876

Zitzmann Károly - Burnáz Anna
Szongott Gergely - Papp Erzsébet
Rozgonyi Ottó - Vikol Anna

1877

Keresztes Márton - Takács Anna
Antalfi Emánuel - Török Anna
Zakariás Ferencz - Joseffi Mária

1878

Hakhet Ferencz - Török Margit
Eördög Bogdán - Sebe Lídia
Lengyel Antal - Alexa Teréz
Szentpéteri Kristóf - Markovits Anna
Páll Imre - Molnár Matild

1879

Bod Lajos - Pátrubány Anna
Trifán Mózes - Dávid Mária
Kozocsa Tódor - Gáll Margit
Sogelgya Péter - Burnáz Katalin

1880

Vitályos Lajos - Zakariás Anna
Avedik Simon - Persián Sidonia
Márkovits János - Izay Teréz
Issekutz Viktor - Zakariás Mária
Szilágyi Adalbert - Szentpéteri Antónia
Fátter Gábor - Rákosi Gizella
Gencsy Gyula - Csiki Anna

1881

Miske László - Avedik Teréz
Lengyel Árpád - Szentpéteri Jozefa
Gorove Lajos - Szentkovits Anna
Szász Géza - Kozocsa Ernesztin

1882

Papp Mihály - Schmiedt Katalin
Kozocsa István - Donszky Erzsébet
Bogdán Flórián - Török Mária

1883

Pillai Leopold - Keresztes Anna
Dsokebin Márton - Issekutz Teréz
Borza Jenő - Dsokebin Katalin
Kábdebo Antal - Kozocsa Jozefa
Issekutz Gyula - Zakariás Mária
Gáspár József - Zakariás Karolin
Mátyás András - Kosztin Teréz
Darázs Sándor - Papp Anna

1884

Dávid Antal - Csiki Ida
Szentkovits Márton - Papp Róza
Pongrátz Simon - Zakariás Róza

1885

Krcsméri Károly - Zakariás Anna
Kábdebo Ferencz - Kozocsa Anna
Vukovits Péter - Jakabfi Anna

Ünnepi üdvözetek

Két olyan köszöntést idézünk, amelyek dr. Issekutz Sarolta címére az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, illetve általában közösségünk számára érkeztek.

„Nemcsak az elmúlt korokhoz, de elnyomással, erőszakkal, gyűlölettel, félelemmel és fájdalommal terhes jelenkorunkhoz is egyként szól az evangéliumi üzenet: „A nép, amely sötétségben ül és jár vala, lát nagy világosságot...”, „az éjszaka elmúlt, a nappal pedig elközelgett..” - Karácsony szent ünnepén, valamint az új esztendőben azt kívánom, hogy 1989 történelmi hajnalhasadtának folytatása és kiteljesítéseképpen Isten mennyei fénye áradjon szét a világon, a Kárpát-medencében, és a Világ Világossága - Krisztus világoljon és világítson nekünk mennél fényesebben!

2003 Adventjében

*Tőkés László püspök
Nagyvárad'*

A következőt Puskás Attila vikárius, aki gyergyószentmiklósi plébános, egyben örmény általános helynök, küldte, ugyancsak dr. Issekutz Sarolta címére, ám mindannyiunknak szól:

„Köszönöm jókívánságait, melyeket én is viszonzok a közösség nevében. Egy gyönyörű karácsonyi szentmisénk volt, melyet pásztorjáték előzött meg. A napokban pedig végigjárom a plébániákat és mindenhol örmény misét tartok.

Február 19-én személyesen is megismerhet a közösség, ugyanis ígéretemhez híven ott leszek.*

Boldog Karácsonyt kívánok a közösségnek,

*szeretettel
Puskás Attila”*

Hálásan köszönjük a megtisztelő sorokat, jókívánságokat!

Egyúttal ezúton köszönjük mindazokat az ünnepi és újévi jókívánságokat, amelyek nagy számban az EÖGYKE címére érkeztek számos országból elektronikus postán, valamint postán, levél és képeslap formájában

a szerkesztőség

(* A Fővárosi Örmény Klub februári találkozójának vendége Puskás Attila vikárius lesz, aki

„Örmény identitástudat vagy identitászavar" címen tart előadást - a szerk. megjegyzése)

Új év kezdete, új lehetőségek hajnala

Európai Unió. Sokat hallunk róla és mégis keveset tudunk róla. Különösen keveset arról, hogy milyen változásokra, esetleg javulásra(?) számíthatunk a kisebbségi területen, hiszen még csatlakozó hazánk érdekérvényesítése, jogai biztosítása sem megy zökkenőmentesen.

Mi lesz a kisebbségekkel? Még itthon sincs minden rendben a kisebbségi jogok biztosítása terén. Hiszen még az is előfordulhat, hogy nem minden kisebbség vehet részt a róla szóló törvények előkészítésében.

Amikor emberi mulasztáson is múlhat a kisebbségi jövő minősége. Amikor egyesek még mindig merik kinyilatkoztatni, hogy például ki lehet, és ki nem lehet örmény Magyarországon. És kapnak is hozzá médianyilvánosságot. Amikor arról akarnak dönteni a fejünk felett, hogy kisebbségi választói névjegyzéket kell összeállítani, hogy csak a névjegyzékben szereplő szavazhasson a kisebbségekre.

Pedig még élnek azok az emberek, akik a bőrükön tapasztalhatták, mit jelent regisztrálnak lenni. Amikor a családok máig siratják elpusztított, tönkretett, elüldözött szeretteiket. Amikor a demokrácia fedőnév alatt történik mindez. Amikor alapvető emberi jogokról beszélünk. Amikor a bűnözőnek több joga van, mint a potenciális áldozatnak, a tisztességes embernek. Amikor még mindig nem az számít, hogy a kisebbségi közösség életében, a kulturális autonómia megteremtésében ki és milyen tevékenyen vesz részt, miként őrzi kultúráját, hagyományait, s örökíti át, menti meg az évezredek, évszázados emlékeket, szellemet, tárgyat egyaránt...

Élő-e a közösség, vagy csak lajstromadat, statisztikai szám? Egyáltalán, még mindig lehet nagyokat blöffölni, retorzió nélkül.

Ahol a törvény előtt még mindig nem mindenki egyenlő, ahol még mindig van személyre szabott igazságszolgáltatás.

Mi európaiak, ha csatlakozunk, megmaradunk-e? Különösen mi erdélyi örmények, így kettészakítva. Tudunk-e továbbra is segíteni Erdélyben maradt nemzetfeleinknek, magyarörményként, magyarként?

Egyelőre megválaszolhatatlan kérdések. Egyelőre csak reménykedhetünk.

Tennünk kell a dolgunkat továbbra is, mint eddig, de nagyobb összefogással. Hagyományaink, kultúránk, múltunk megmaradásáért, jövőnk biztosításáért, az egyre inkább pénzorientált, devalválódó értékrendű világban is. Keresztény normáink alapján.

dr. Issekutz Sarolta
elnök EÖGYKE

Mi történik országos szinten az örmény kisebbségnél?

Az Országos Örmény Önkormányzat értesítette szerkesztőségünket, hogy id. Aján Gergely 2003. december 5-én lemondott az országos elnöki tisztségről. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület frakciója az országos elnöki funkcióra - egyhangú határozatával - Lányi Zsolt képviselő urat jelölte. Határozatát a koalíciós partner „függetlenek csoportja”-nak megküldte. Megállapodás hiányában jelenleg koalíciós válság alakult ki az országos örmény önkormányzatban.

A hír mellé:

A nemzeti és etnikai kisebbségi törvény, valamint a választójogi törvény módosításának előkészítése a kisebbségek képviselőinek bevonásával folyik egy ideje. Ebből a folyamatból a hazai magyarörménység érdekképviselője sajnálatos módon id. Aján Gergely elnök magatartása miatt kirekesztődött. Az elnök ugyanis - mindennemű felhatalmazás nélkül - a hazai örménység érdekképviselőtől lemondott más országos kisebbségi elnökök javára, így az összetett hazai örménység speciális érdekérvényesítésére nem kerülhetett sor. Emellett az országos elnök semmiféle információt nem adott át sem az országos örmény testület, sem az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület (mint a koalíciót vezető civil szervezet) részére. Ezután 2003. november elején hozzájárulás nélkül aláírta azt a megállapodást a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszterrel, amelynek alapján a törvénymódosítás végleges formában előterjesztésre kerül.

Így tehát a hazai történelmi örménység kirekesztődött abból a jogszabály-módosító folyamatból, amelyet 1995-től folyamatosan szorgalmazott, különleges helyzetéből fakadó érdekeire tekintettel.

Ezért az Országos Örmény Önkormányzat sem tudott eleget tenni azon törvényi kötelezettségének, hogy a jogszabály-módosítás különböző fázisában elkészült tervezeteket közgyűlésen megtárgyalja, véleményezze, a hazai örmény kisebbségi önkormányzatok és civil szervezetek véleményét bekérje, az így kialakított álláspontját a törvényelőkészítők felé továbbítsa. Ennél fogva az országgyűlés elé kerülő törvénytervezetek a hazai örménység véleményét, érdekeit nem tükrözhetik.

Ebben az ügyben az EÖGYKE frakció álláspontját Szongoth Gábor alelnök és Fancsali János, a Törvénymódosítási ad-hoc Bizottság elnöke (mindkettő az Országos Örmény Önkormányzat képviselője) e tárgyban a hivatalos szervek tudomására hozta.

Olvasom...

...Kabdebó Lóránt „Hol is lettem magyarörmény?” című cikkét. Már az első sorok után bekattan, hogy valamikor Miskolcon - talán a MAMEK-en vagy más konferencián - találkoztam nevével. Akkor (a nevét olvasva, s valahonnan az emlékek mély tengeréből felbukkanó nevek alapján), már-már majdnem biztos voltam abban, amit, most írása is megerősít: szamosújvári. Egyszerre, minden sorával hazavarázsol, haza, hiszen számomra is az induló pont szülővárosom - Szamosújvár. Hej, milyen távolra kerültem!

Élvezettel olvasom, mert (közben képzeletben majd 600 km repülök) majd minden sora ismerős: a Salamon templom, Vasasszentivány, a Cegei tó. Barcsay Jenő (nevével a szomszédban lakó Mariska néninél, a művész húgánál találkoztam először). Amikor a híres szamosújváriakról mesélt Gabányi Jani bácsi, nagy mesemondó volt (talán egyszer, rábírom unokaöcsémet Rác Ócsit, írja meg annak a Magellán találkozónak hites történetét, amelyről annyi mindent meséltek, meséltünk), mindig is szólt Barcsayról. Húgom anatómiai atlasza volt az a maradandó élmény, amelyre még a mai napig is jól emlékszem.

Mesére éhes gyermek voltam, ezért a negyvenes évek végén, az ötvenes években annyi mindent megjegyeztem Szamosújvárról, hogy még mai napig el tudnám sorolni: melyik volt az Aján malom, melyik a Papp Guszti féle malom (senki Szamosújváron nem azt mondta, hogy Dr. Papp Gusztáv). Mai nap is sokszor álmomban - végigsétálok a felső második és harmadik utcán (van talán valaki, ki nem hallott arról, hogy a szebeni General Kommandón tervezték meg a

vároست?) és még több mint 50%-ban megmondom, kié volt a ház. A Víz utca és a negyedik utca nem maradt meg olyan élénken az emlékezetemben.

Nemrég, a negyven éves érettségi találkozómnk előtt, Héjjas Tucival sétáltunk a Víz utcán és emlékeztünk az örményekre. Miért van úgy, hogy a távolról jött ember mindig túl korán érkezik? Mikor mi a régi iskola előtt találkozunk, Laping Miki akkor ballag haza a kertből, hogy a találkozóra készülődjön.

Ebben a házban lakott Papp István doktor úr, aki gipszbe tette „szalutálásra” lendülő jobb kezem, mielőtt anyám jól „elnáspágot”, hogy ne fájjon. Történt ugyanis, hogy az 1000 literes hordóra ládát, arra pedig fáskosarat rakva építettem meg a „tankot”. A pajtásaim közül senki sem mert oda felmászni, én voltam az, aki felugortam, „szalut Moszkvát” kiáltottam, s majd a magasból alászálltam, és közben a lendülő jobbkarom a testem alá került.

Itt lakott Bodor Gabi bácsi, ott pedig Násék, itt volt a ferences zárda melletti óvoda és iskola, mely a „modernizáció” áldozatául esett, ma már hiába is kérné vissza az egyház, lebontották. Amott a Dr. Salak György klinikájára beköltözött milícia, a mai rendőrség jogelődje, mellette a Dajbukát-féle ház.

Olvastam - nagyot ugrottam, amikor Dr. Minorich Albert nevéhez értem.

- Nem lehet, hogy az én memóriám rossz! - Úgy emlékszem, hogy nem főszolgabíró, hanem „csak” szolgabíró volt.

Előkeresem a régi papírok közül azt a listát, amelyet Dr. vitéz Horváth Kázmér polgármester 1941 május 30-i jelentéséhez csatolt. Ezen a listán az 1919 utáni román hatóságok tartották nyilván a Magyarországra távozott személyeket. E szerint: Dr. Minorich Albert szolgabíró volt, a főszolgabíró pedig Keceli László.

(Ide másolnám az egész listát, de 82 nevet tartalmaz, gondolom jobb, ha csak csatolom.) - (lapunk pedig helyhiány miatt nem közölheti - a szerk.)

Ha már az utolsó, illetve első szolgabírónál vagyunk, egy derűs dologgal zárnam: a következő műsorral fogadták az örménymagyarok, akarom mondani a magyarörmények 1940 szeptember 9-én a honvédhadsereget Szamosújváron. Sokan vannak, akikben még elevenen él az emlék.

Himnusz - énekelték az egyesített énekkarok Dr. Pongrátné Lengyel Anna vezényletével. Beszédet mondott Duha Kristóf nyugalmazott helyettes polgármester; őreá nem emlékszem, de a Duha családról sokat mesélt anyu. Lengyel Zoltán apostoli kormányzó mondott beszédet az örmény katolikus szertartású római katolikusok és az örmény származású magyarság nevében; igen jól emlékszem a kormányzó úrra, a Kovács testvérek nagybácsikájára, csendes szavú okos ember volt. Péter Lokody Gergely (van-e ki névre ne emlékezne) a latin szertartású római katolikus magyarok nevében szólt; sokan jártunk a ferencesekhez óvodába, iskolába. Lesz, aki e sorokat olvasva még kiegészít.

Lőrincz János református esperes üdvözölte a honvédeket a protestáns magyarok nevében; Dr. Balibán Virgil (Dr. Virgil Baliban) a görög katolikus püspöki vikárius a görög katolikus románok képviseletében szólt; valamikor görög katolikus püspökség volt Szamosújváron, de a két világháború között azt Kolozsvárra költöztették.

Giurgiuca Dumitru (talán sokan nem tudják, hogy a dési származású román asztalitenisz-bajnok Dorin Giurgiuca apja) a görög keleti (ortodox) románság nevében köszöntötte a honvédhadsereget; a helybéli magyarság és a magyar kultúrintézmények képviseletében Gábor József beszélt; bárhog is erőltetem az emlékezetem, az ő neve mellé nem kattan be semmi.

Tellmann József tanár úr a tűzharcosok és hadirokkantak nevében mondott üdvözlő szavakat; neves ember volt, az alsó harmadik utcában laktak, családjára, fiára és lányára elfogultan, kedvesen emlékezem. Akkor is úgy mondták, hogy magyar-örménység: őket képviselte Dr. Pongrátz Ernő beszéde; a magyar iparosok nevében Flórián Tibor beszélt, Szóts Béláné a magyar

iskola és a magyar nők nevében köszöntötte a honvédséget; Dr. Lénárd Bálintné a magyar anyák nevében mondott istenhoztát; a magyar lányokat képviselte Juhász Erna köszöntője; Ambrus Jenő a magyar fiúk nevében szólalt; két szavalat hangzott el: Horváth Katinka és Lénárd Bálint; Áján Baba és Begidsán Éva alkalmi verssel fogadta a honvédeket; Begidsán Ferenc vezényelte az egyesített énekkarokat: a Szózat hangzott el.

Tovább sétálva Tucival felemlítettük: „hol van már a lábasház”, az örmény templom kerítése a 12 apostollal? Azok a város iparosításának estek áldozataul. Néha az iparosítás álcája mögé más indokok is sunyin megfértek. Perint mézárszéke volt a lábasházban; egy szőnyegszövő, és egy asztalosműhely képe rémlik fel. A sarokról a főtérre, a Salamon templomra, a felső második utcára nyílt rálátás. Tuci kérdezte:

- Emlékszel-e még arra a híres Osztían Tódor féle viccre, amikor a város leghíresebb csizmadiáját és szabóját elhívta a vasárnapi mise utánra, hogy találkozzanak egy megrendelés végett?

Feleltem:

-A tizenkét apostolra rendelt csizmát, ruhát!

Emlékeztünk, beszélgettünk, vajon maradt-e otthon valaki, örmény gyökerű, aki felkutatná, összeszedné kisvárosunk közelmúltját, vállalná az egykori örmény város 1944 utáni történéseit, hitelesen dokumentálva. A lábasház, az Örménymúzeum, a régi épületek homlokzatáról eltávolított címerek, a városházáról kidobott levéltár, az emberi sorsok - megérdemelnének néhány sort.

Dr. Kegyes Csaba

Bende Miklós

Egy kis szegedi családragény...

Ilyenkor, karácsonyi időben felidézi az ember egykori kedves karácsonyok emlékét - ezek leginkább gyermeki emlékek. Én gyermek- és ifjúkoromat nagyapám védő szárnyai alatt, az ő szegedi lakásában töltöttem. Számomra ez az időszak egy éveken áttartó karácsony volt. Nem csoda, ha most nagyapóról emlékezem s fellapozom „Életrajzi Krónikámnak” a szegedi korszakomról szóló fejezeteit.

Születtem 1921 május 13-án, pénteken 13 órakor Szegeden az Oroszlán utcában, a Sas udvarban. Ez nem vicc! Tekintve, hogy a háború utáni években sok egyéb hiány mellett még pelenkahiány is volt, engem nagyapám kimosott térképeibe csomagoltak, amelyek akkor kiváló minőségű vászomból készültek. Feltehetően innen ered a földrajz iránti feltűnő érdeklődésem. Egy kiskutya és egy macska együtt őrizte álmomat. Anyukám tánctanárnő, apukán színész, nagybátyám színigazgató volt. Ez behatárolta jövőmet - én minden lehetek, csak a színház tájkára ne menjek.

Anyukám 19 éves kislánként szerzett tánctanárnői diplomát és tánciskolát nyitottak neki az Oroszlán-utcai lakásban. A családi legenda szerint volt egy nagy babája, amely az előszobában trónolt és mindég úgy volt öltözve, ahogy anyukám. Így a tánciskolába érkező növendékek már előre tudták, milyen ruhában fogadja őket a „szigorú” tanárnő. Persze, ő valóban szigorú mestere volt a tánc- és illemtanak. Apukámat is úgy ismerte meg, hogy mint a harcterről frissen hazaérkezett katona, nyeglén állt a táncparkett szélén, anyukám szigorúan - de feltehetően lányos zavarában - rászólt: Vegye ki a zsebét a kezéből.

Ez a mondat eldöntötte sorsukat, a Bende Antal rendőrkapitány fia és Jakabffy Lajos kataszteri

mérnök lánya összeházasodott.

Apu különböző vidéki színházakban, Pécsen, Debrecenben, Kecskeméten váltakozva volt szerződésben, így én a szegedi Klauzál Gábor Reálgimnáziumban nagyapó szigorú és gondos felügyelete alatt nevelkedtem.

.../ Annyi mindent kellene mesélni az akkori Szegedről, a mindég gázos színházról (gázvilágítása volt akkor), a három mozirol, amelyek egyikében a Meseautót láthattuk és kedvenc „Bum-bum” mozinkról, a Korzóról, ahol a tökmagropogás időnkint elnyomta az állandó fegyverropogást is... Az Alsóváros Fekete Máriájáról, ahol búcsú volt minden Nagyboldogasszonykor, vagy a Hágiról, ahová engem is sörözni (málnaszörpözni) vittek vasárnap délben. (Olyankor persze gyakran kikaptunk nagyanyótól, hogy ebéd előtt mindenféle pogácsákkal és ringlikkel rontottuk el az étvágyunkat. Ráadásul nagyapó és anyu még azzal is bosszantotta időnkint nagyanyót, hogy ebéd előtt, amúgy töltelek nélkül lopkodtak a konyhában a palacsintából!)

Mesélnem kellene a Virág cukrászdáról, Újszegedről, a tenispályákról, amelyeken én hihetetlenül ügyetlenül ütöttem jobb sorsra érdemes labdákat, amiket aztán valahol a park másik felén kerestek és a SzUE-ről, ahol viszont eredményesen úszóbajnok-jelöltöttem, a Boszorkányszigetről, Ónozóné halászcárdájáról és a Fülöp halászcárdáról, amely nemcsak a halászléjéről volt híres, hanem magáról Fülöpről is, aki a legenda szerint nagy férfiúi felindulásában ott szúrta le feleségét. Amikor szabadult, a jó szegedi szépnem már nemcsak a finom halcsemegék miatt járt ki a „Fülöphöz”, hanem, hogy borzongva figyelje, melyik késével transzírozza Fülöp a halakat és melyikkel szurkálta a feleségét.

Üres óráiban nagyapó dokumentumok alapján kigyűjtötte és összeállította a Jakabffy, a Bende, a Péchy és a Várady család történetét és ügyesen rajzoló nagybátyámmal, a Zolti bácsival megrajzoltatta hatalmas családfámát, amelyen hat óriási fatörzsből kiindulva, ágak-bogak szövevényes összefonódásából kirajzolódik családom 600 éves története... A rajzerdő legfelső levélkéje vagyok én. Kiderült, hogy a Bende és a Jakabffy család már korábban rokonságban volt egymással, és nagyapó jóvoltából némi örmény vér is csörgedezik ereimben, mert a Jakabffy család az egykori erdélyi Jakab fia család leszármazottja.

Nagyanyó viszont a patinás pécsújfalusi Péchy családjával büszkélkedett. Édes bátyja a család egyetlen gazdag embere, a Laci bácsi, ezerholdas földbirtokos, aki az ecsedi lápot lecsapoltatta. A rokonságban felbukkant Horthy Pista, a nyíregyházi közjegyző neve, aki a kormányzó unokatestvére, gyermekei, Nóra, Gyurka és Éva pedig az én unokatestvéreim, tovább a Berzevicziek és báró Perényi Zsiga, a koronaőr.

.../ A családban nagyanyó volt a „forradalmi újító”, aki fülhallgató, detektoros rádiót szerzett be magának. Legnagyobb meglepetésünkre azon nemcsak kedves operett melódiáit hallgatta, hanem Pluhár közvetítéseit is, pedig életében nem látott focimeccset. Persze Pluhár zseniálisan és élvezetesen közvetített. Nagymama csodálatosan tudott egyidőben háromfelé koncentrálni. Rádióhallgatás közben kézimumkázott, és olvasott, egy - lehetőleg - hat-nyolc kötetes könyvet, mint a Rocambole, a Három Testőr vagy a Gróf Monte Christo.

Az estéket a nagy ebédlőasztal körül ülve együtt töltötte a család. Vacsora után nagyapó olvasott és lefekvésig elkvaterkázott egy üveg bort, nagyanyó és anyu kézimumkázott, én olvastam, vagy játszottam. 11 évesen, kezdő gimnazista koromban esténként fel kellett olvasnom a családnak Verne Grant kapitány gyermekei című regényének egy fejezetét. Ez kezdetben elég nagy megpróbáltatás volt számomra, de később nagyon-nagyon hasznosnak bizonyult.

.../ A kormányzó jelenlétében avatják föl Aba Novák Vilmos hatalmas freskóját a Hősök Kapuján. A festmény nagy vitát vált ki a város műértő - és mű nem értő - köreiben, egyesek lelkesedtek a művész sajátosan sárga és világoskék színeiért, mások nyomasztó közelinek érzik a

középen lebegő, hatalmas Krisztus-figurát és vitatják a Nemzeti Hadsereg soraiban a Horthy Miklós után menetelő korabeli politikusok felismerhető portréit...

Az igazság kedvéért meg kell említenem, hogy nem mindenki helyeselte fenntartás nélkül az akkori magyar kormányok revíziós politikáját. Engem már korábban is megdöbbsentett, mikor egyik rajongva tisztelt cserkészisztünk arról beszélt, hogy nem kellene ezt az irredenta politikát annyira erőltetni, nem biztos, hogy hasznos az nekünk. Az illetőt Győrffy Boldizsárnak hívták, a fivérét Győrffy Barnabásnak.

Az események viszont nem hallgatva az aggályos szavakra, megállíthatatlanul robognak a vészterhes jövő felé. A következő évben, ugyancsak a Német Birodalom és Olaszország döntőbíráskodásával Romániától visszakapjuk Észak-Erdélyt és a Székelyföldet.

De ez már új fejezet. Egyelőre 1939-et írunk és tavasszal jól-rosszul leérettségizünk.

Én azon a nyáron elkerültem Szegedről, de a Ludovikára aztán még Szeged város ösztöndíjával kerültem. A drága nagyapó meghalt, nagyanyó átköltözött anyuhoz Kecskemétre, én már csak érettségi találkozókra jártam Szegedre. Sok évvel később aztán tévérendezőként is, amikor végre megtudhattam, amit ottani diákkoromban soha nem sikerült megtudnom, hogy „volt-e Tápén szatyorszentölés?”

(Diákkoromban mókás kérdésként érzékeltük, hogy „volt-e Tápén szatyorszentölés”? - pedig ez valóság és fontos gazdasági cselekvést jelentett. A téli időszak kezdetén a tápéi asszonyok leszedték a Tiszáról aratott, kiszáradt nádat a padlásról és behintették vízzel - ez volt a szatyorszentölés. A hajlékonyvá vált nádkötegeket ezután a végére ülve a lábuk közé vették és fonni kezdték, hogy aztán szatyor, kosár és egyéb hasznos darab készüljön belőlük. Ez a munka a tápéiak évi megélhetésének alapja volt. Kíváncsian kérdezték hát a szegedi piacon minden évben: Volt-e Tápén szatyorszentölés? - Frissen szerzett ismereteimről TV riportot készítettem.)

A Sztálint leleplező híres Hruscsov-beszéd után meg arról kíváncsiskodtam, hogy hová tették a szegediek a Stefánián felállított Lenin-Sztálin fehér márványszobrot, amely a két vezér baráti kézfogását ábrázolja. A leleményes városi pártvezetők frappáns választ adtak: - Sztálint ugye, nem hagyhattuk ott, Lenin meg hogyan maradhat ott? A szobrot nem vágthatjuk ketté, elvittük... - Hová? - A Csillag börtön udvarára. Ott együtt vannak, de csak a rabok látják őket!

De mindez már jóval későbbi esemény. Maradjunk még egy búcsúpillanatra szeretett szülővárosomnál, amelyet 1939-ben elhagytam, de mindmáig a szívemben él.

Szegedi krónikámból nem maradhat ki a Kass család története. Annál inkább nem, mert ez a történet nem nélkülöz bizonyos művészetpedagógiai tanulságokat...

Kassék három generációjáról családregényt lehetne írni, olyasmint, mint a Karamazov testvérek vagy a Buddenbrock család... Azoknál azonban most kissé rövidebbre fogom a mondókámat.

A századforduló elején adva van a korai magyar kapitalizmus egy igazi pionírja, aki fantáziával megálmodja, eszével és két keze kemény munkájával pedig megteremti, létrehozza Szeged legszebb szállodáját, étteremmel, kávéházzal, cukrászdával; a Tisza-parti Stefánia mellett álló impozáns Kass szállót. Ő a Kass dinasztia megalapítója.

Minden vágya, hogy életművét majd fia és unokája vigye tovább, virágoztassa föl. Fiát a legkiválóbb lausanne-i vendéglátóipari iskolába küldi, nyelvekre taníttatja. Csak az a baj, hogy ez a fiú szívből utálja a vendéglős szakmát, ő festő szeretne lenni. Viszont akarva - nem akarva megörökli a csodálatos szállodát. Ő a Jimmy, apámék jó barátja, igazi bohém dzsentrifíú, semmi érzéke nincs az üzlethez. Pezsgős vacsorákkal vendégeli barátait, akik persze sokan vannak. A szegedi aranyifjúság kedvelt találkozóhelye a Kass. Apámék mindezzel együtt szeretik a kedves, aranykedélyű Jimmyt és nővérét, Ellent kéri föl, hogy legyen a keresztanyám. Jimmynek három gyermeke van, a velem körülbelül egykorú Kató, a gyönyörűszip Marika és a kis Jani. Nevelőnő neveli őket. Sokszor játszottunk együtt. Anyukámnak néha tánciskolát rendeznek a Kassban, van,

amikor húsz kisgyerek köszönt föl Mikuláskor. Családunk kedvenc helye a Kass, én ott bújócskázom a gyerekekkel, apu a kávéházat látogatja egy-egy biliárdpartira, anyukám meg Máriával, Jimmy feleségével kerül jóbarátságba. Mária visszahúzódó természetű, gyenge idegzetű asszony.

Aztán az idilli gyerekkor véget ér, sűrűsödnek a felhők. Egyre nyomasztóbb a gazdasági helyzet. Katót még kiküldik Svájcba nyelvet tanulni, de Mária egyre nehezebben viseli a problémákat. Anyukám sűrűn látogatja, a nagy étterem konyhájában ülve vigasztalja. Meséli, hogy egyszer jön a séf: - Nagyságos asszony, elfogyott a cukor. - Hát küldessen át a boltba - mondja Mária. - De tessék pénzt is adni, mert már nem hitelez a boltos.

Bizony, ez már a vég. Napok múlva elárverezik az egész szállodakomplexumot. Mária kislányával, Marikával együtt idegszanatóriumba kerül. Hamarosan mindkettőjük halálhírét halljuk. Kató a József főhercegéknél vállal nevelőnői állást.

És Jimmy? Túlélve a tragédiákat német órákat ad Pesten. Megszabadulva a szállodavezetés nyomasztó terheitől végre boldogan fest! Nem is rosszul.

Viszont Jani, a legkisebb Kass gyerek megöröklí az elnyomott tehetséget és világhírű grafikusművész lesz. Ő a Kossuth-díjas Kass János! - Hát nem komplett családregény?

/.../

Keresztanyámék a háború után Nyugat Németországba távoztak. Ott Iván még tábornoki nyugdíjat kapott. Magukkal vitték annak az úri Magyarországnak egy darabját, amelynek mindketten reprezentáns képviselői, azt az életformát, amelyet az egykori Szegeden és Budapesten éltek, és amelybe ifjú ludovikásként egy rövid időre magam is belecsöppentem. Sok évvel később, mikor rendezőként találkoztam Hubay - Ránki - Vass István Egy szerelem három éjszakája című zenés tragédiájával, mindég ők jutottak eszembe.

*...Ó, ha visszanézek, hihetetlen,
Hogy valóság volt ez valaha,
A jogászbált egyszer rég mi ketten
Én meg ő nyitottuk, o lalla!
S később, mikor bújt belénk az ördög
S tudtuk, hogy tilosba tévedünk...
Isten veletek, ti régi flörtök,
Isten veled édes életünk!
Pannónia szálló és vadászkürt,
Ó, a disztinvált különterem!
Pertis hegedűje, jaj, hová tűnt?
És a girl, a kis Parisien?
Jánoshegyi reggeli utána,
És a sikk, amellyel vétkezünk...*

(Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy a szerző, Bende Miklós, Nosztalgia címen mutat be „banánhéjtáncot”, azaz egy magyarörmény képviselő lírai emlékezéseit januári klubestünkön.)

Magyar polgár, magyar író

Hétfőn délután (2003 november 24-én - a szerk.) mutatta be a Fókusz Könyvárúházbán Kulin Ferenc irodalomtörténész Nagy Zoltán színművész közreműködésével *Alexa Károly*

irodalomtörténész *A magyar polgár - és a magyar író* című esszékötetét. A dolgozat a Kölcsey-intézetben megrendezett, hasonló tárgyú konferencia anyagából megszerkesztett kötet előtanulmányának készült, amelyet Kulin Ferenc szerkesztett. Ám Alexa dolgozata olyannyira átfogó jellegűvé sikeredett, hogy az antológia megjelenése után, változtatás nélkül is egyedi kötetbe kívánczolt. A mű kiadására a Kortárs Kiadó vállalkozott. Olvasói meggyőződhetnek arról, hogy Alexa Károly a teljesség igényével tárta elének a magyar polgárosodás történetének stációit az újabkori magyar irodalom tükörcsarnokában. Kulin Ferenc szerint a kötet egyik fő erénye, hogy esszéregénnyé sikeredett, amely szemléletében és stílusában ahhoz a hagyományhoz hasonlítható, amit Szerb Antal és Horváth János szubjektív irodalomtörténetei honosítottak meg Magyarországon. A másik fő erénye az értékközpontú elfogulatlanság. Alexa Károly a mai magyar irodalomból vett gazdag példatárban eszmei, politikai hovatarozásától függetlenül, elmélyülten, magas színvonalon elemzi kortársainak életművét. Egyedül azt az irodalomtudományi szemléletet utasítja el egyértelműen, amely az úgynevezett magas irodalmat pusztán a nyelv önszerveződése által teremtett, metafizikai üzenettől mentes szövegnek tekinti.

Utánnnyomás a Magyar Nemzet 2003. XI. 26-i számából

A fiatal Nuridsány Zoltán

Érdeemes az Arcvonalba menni. Ebben az V. kerületi irodalmi kávézóban ugyanis hétről hétre színvonalas irodalmi, történelmi, művészeti témájú beszélgetések, könyvbemutatók, íróolvasó találkozók és egészséges hangulatú viták zajlanak.

Manapság különösképpen megnőtt az igény arra, hogy hasonló gondolkodású emberek kávé, tea, sütemény mellett, jó könyvek társaságában találkozhassanak s akár ismeretlenül is eszmét, véleményt cserélhessenek. Ezen a helyen a Masszi & Püski Könyvesház nyitott polcairól bárki kezébe veheti a köteteket, beléjük lapozhat, a kávézó kicsiny asztalainál elhelyezett, a hely szellemével rokonszemléletű újságokból, napilapokból tájékozódhat. S ha kedve tartja, észrevételeit, vélekedését megoszthatja asztalszomszédjával. Kellemes és olykor termékeny társas pillanatok, vagy akár órák telnek így a kulturált otthonosság légkörében.

Advent idején például könyv alakban látott napvilágot Jókai Anna Ima Magyarországért című verse.

A szerzőnek és olvasóinak személyes, de nem személyeskedő gondolatváltásaival kísért könyvpremier igen emlékezetes marad.

És maradjunk a könyvbemutatóknál. A 2003. év záró könyves eseménye Az *Európai Iskola fiatalja* című mű, Nuridsány Zoltán festőművészről. A kötetet a művész családja, Nuridsány Mimi és Judit szerkesztette nagy odaadással. Ők a korán elhunyt erdélyi magyarörmény származású alkotó tevékenységének egy vékonyka, de az életmű szempontjából jelentős szeletét emelték ki. Felismerték és szem előtt tartották azt a lényeges, olykor azonban felületesen kezelt - ténytet, hogy a művészt sokkal inkább alkotásai képviselik és rangsorolják, mint a mindenkori aktuálpolitika szerinti, vagy éppen azzal ellentétes ítései vélemények. Természetesen nagy szükség van a szóra, a rendező gondolatra, diszciplínákra. Elsőbbség azonban az igényesen megjelenő műveket illeti.

Az Európai Iskola nevet viselő közösség elsősorban festők, írók, költők, műkritikusok csoportosulása volt, amely kiállításait súlyos években, 1945-49 között szervezte.

Nuridsány Zoltán velük tartott. Erről a néhány évről nyújt áttekintést az album képanyaga s ez

egyben a kötet érdeme és erénye, hiszen javarészt magángyűjteményekben fellelhető munkák publikálása. A művész tevékenységéről és utóéletéről legvilágosabban az életrajz műfajához képest részletező adatok beszélnek, igazítanak el. Segítségükkel kirajzolódnak a festő európai és távolabbi művészeti kapcsolatai, kapcsolódásai és kiállításainak sora.

A kötet elolvasása után arra a következtetésre jutunk, hogy ennek az emlékező könyvnek úgyszintén vállalt feladata és célja tárgyilagosan és tisztességgel felvillantani azt a művészeti irányultságot és jelezni azt a szellemi-történelmi közeget, amelyben az alkotó élt és dolgozott. Az albumba foglalt rövid, szakmailag autentikus írások ezt szolgálják. Ám az emlékező könyv leghitelesebb, átélt mondatait László Gyula fogalmazta meg, akinek temetési búcsúbeszédéből Nuridsány Zoltán hallatlanul tiszta lélek és jellemrajzát olvashatjuk ki, miközben a nagy tudós magasrendű erkölcsi érzéke is megnyilatkozik:

„Nuridsány Zoltán 1925-ben született Marosvásárhelyen, s illendő, hogy úgy búcsúzzunk tőle, ahogy nálunk otthon Erdélyben dicsérik csendes szóval az elhunytat: »jó szomszéd volt«. Egymás közelében laktunk, s valóban jó szomszéd volt. Fűrge járású, komoly alakja beletartozott a tájba, hiszen a város is lehet táj, nemcsak a szabad természet. Ha találkoztunk: otthonról beszélgettünk. A sokat szenvedett, hontalanná vált, s új hazát talált örmény néphez fűzte családi hagyománya. Mosolyogva, mindig Világosító Nagy Szent Gergely áldását kértem rá. Tavaly kint járt az »őshazában« és az otthon hangulatát találta ott. Beszélt emberekkel, kiknek szavát sem értette, de találkoztak évezredes műveltségükben. Ez a mély hovatarozás-érzés ötvöződött benne a szülőföldnek, Erdélynek szeretetével és hitvalló magyarságával. De mindezekon túl, vagy éppenséggel mindezek okából nemes humanista lélek volt, akivel jó volt együtt lenni."

Ehhez nincs mit hozzátenni.

Benedek Katalin

Utánnymás a Szabadság című napilap 2003. november 12-i számából

Erdélyi településnevek nyomában

„Már nyelvjáráskutatói tevékenységemnél fogva is »összejártam« Erdélyt. Szomorúan kellett tapasztalnom, hogy az erdélyi - és nem erdélyi - magyarság milyen fogyatékosan ismeri azoknak a településeknek a magyar nevét, amelyeken utaztában autója, vonata áthalad. /.../ Pedig a helységnévismeret a nyelvismeret tartozéka" - írja *Utak és nevek* című, az erdélyi településnevek eredetét, történetét bemutató legújabb kötetében *Murádin László*. A hatalom azonban immár szinte egy évszázada, pontosabban 1918 óta mindent megtesz annak érdekében - településnév-változtatás, magyar helységnevek használatának időszakos betiltása a cenzúra révén -, hogy a magyarság nyelvismere ne lehessen tökéletes. A manapság helyyel-közzel ugyan már felbukkanó magyar helységnévtáblák távolról sem képesek pótolni mindazt, amit az utóbbi évtizedek olyan alaposan kitöröltek az egymást követő nemzedékek nyelvi kultúrájából. Jócskán akad tehát pótolnivaló. Többek között ezt a célt is szolgálja a szerző tudományos alaposággal megírt, de a nagyközönség számára is élvezhető munkája.

Murádin László ismét közérdeklődésre számot tartó témához nyúl. Kiaknázása egyben hiánypótló kötetet is eredményez, ugyanis több mint fél évszázada nem jelent meg olyan kiadvány, amely hathatósan megkönnyíthette volna a román-magyar helységnév-azonosítást.

S ha 1990 után napvilágot is látott néhány ilyen tematikájú munka, a kínálat továbbra sem kielégítő. A szerző *Kiss Lajos Földrajzi nevek etimológiai szótára* című kötete adatainak

felhasználásával igyekezett olyan névtudományi ismeretterjesztő kézikönyvet összeállítani, amely Erdély fő- és vasútvonalai mentén található települések nevének eredetét világítja meg. S miközben kisebb-nagyobb falvak és városok nevének kialakulását tudományos alaposággal mutatja be, egyben a lakosság nemzetiségi összetételének alakulásáról is meggyőző képet fest.

A honfoglaló magyarság IX. század végi Kárpát-medencei letelepedésével „tömeggé váltak a magyarok által adott helységnevek”. Ezek forrásai lehetek személynevek, védőszentek nevei, és sok helységet arról a vízről neveztek el, amely mellé települt. De állatok, növények neve vagy a hetipiac napjának és helyének elnevezése is helységnévvé válhatott. Az 1918-as főhatalom változás nyomán a magyar eredetű román helységnevek átalakítása általános gyakorlattá vált. A hangalaki változások nem bizonyultak elegendőnek, ezért gyakorta merőben más nevet kapott a település. A kapkodás és általános zűrzavar következményeként aztán olykor tucatnyi helységet azonos névvel illettek. A névváltoztatók előtt ugyanis mindennemű ésszerű és tudományos megfontolás helyett csupán egyetlen cél lebegett: a magyar eredet végleges eltüntetése. „Én mindenképpen szükségesnek véltem a magyar név mellett többnyire magyarból átvett román nevet is feltüntetni, s utalni a régi román név pálfordulására. A nemzeti önérzet erősítésére ez mindenképpen alkalmas” - véli a szerző.

A tartalomjegyzékben fejezetcímeként feltüntetett főbb erdélyi utak a kötet gyakorlati, kézikönyvként való használatát is lehetővé teszik.

Az Utak és nevek érdekes, hasznos, tanulságos olvasmány, hitelességére biztosítékul pedig a szerző neve szolgál.

Németh Júlia

1% 1 % 1%

Közeleg az adóbevallás ideje. Személyi jövedelemadónk egy-egy százalékát erre jogosult, bejegyzett egyházaknak, közintézményeknek, civil szervezeteknek ajánlhatjuk.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület jogosult arra, hogy adónk 1%-át felajánlhassuk az Egyesületnek. Ezzel hét éve működő Egyesületünk működését támogathatjuk.

Kérjük, jövedelemadója bevallásakor gondoljon Kulturális Egyesületünkre, s ezáltal önmagára is. Hiszen tagságunk azért dolgozik, hogy magyarörmény közösségünk céljait megvalósítsa, gyökereink tárgyi és szellemi kultúráját megőrizze, átadja az utókornak és továbbfejlessze. Ezzel tartozunk tisztességes és jó magyarrá vált őseinknek, tehát önmagunknak is.

A jövedelemadó bevallásakor az APEH által mellékelte rendelkező nyilatkozatot kell kitöltenie.

A kedvezményezett adószáma: **18085590 -1- 41**

A kedvezményezett neve: **Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület**

Egyúttal javasoljuk, hogy a másik, az egyházaknak szánható egy százalékkal támogassa a Magyar Katolikus Egyházat, amelynek részegyháza a magyarroni, történelmi örménység Örmény Szerartású Római Katolikus Egyháza. A Kádár Dániel apátplébános által évtizedeken át vezetett Orlay-utcai templomnak **nincs önálló technikai száma!**

Ezért javasoljuk, hogy a másik rendelkezési lapon kezdeményezettként tüntesse fel a

Magyar Katolikus Egyházat, amelynek technikai száma: 0011

A rendelkező nyilatkozatokat tegye külön-külön szabvány méretű borítékba, írja rá saját nevét, laccímét és adóazonosító jelét, majd a lezárt borítékokat mellékelje adóbevallásához.

Köszönjük, hogy gondol ránk!

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

„Csak szívből jöjjön, bensőséges legyen”

Dobribán Fatime kiállítása a Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzat rendezésében 2003. december 8-án nyílt meg a Várban, a Szentháromság téren, a Magyar Kultúra Alapítvány székházának díszes előcsarnokában.

Az Aligria együttes különféle dobokon előadott latin-amerikai ritmusai betöltötték a hatalmas teret. Ezután Gosztonyi Mária elnök néhánymondatos bevezetőjében hangsúlyozta, hogy a BÖKÖ a kulturális hagyományok ápolása, az értékek továbbörökítése során igyekszik különös figyelmet fordítani az új nemzedékekre, ezért az októberi alkalom után, amikor a fiatal Újhelyi Réka fotóit mutatták be, ezúttal a legfrissebb művésznemzedék kiváló képviselőjének, a Képzőművészeti Egyetem végzős hallgatójának képeit állítják ki.

A képekről, a művészi felfogásról, a megőrzendő emberi értékek, a továbbvinni érdemes pillanatok ábrázolásáról Benedek Katalin művészettörténész tartott értékes megnyitóbeszédet. A nagyszámú közönség ezután a kiállító művész édesapja által biztosított finom bor kóstolgatása mellett gyönyörködhetett a friss, tiszta hangot megütő képek egész sorában.

Benedek Katalin megnyitó beszéde

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves vendégeink!

Korunkban valóságos belső tartalom híján túl sok szó - sajnos, csak szó – esik a kapcsolatokról. Őszinte, emberi kapcsolatokról. Nem egyszer érezzük hiányukat, azt, hogy szebb és könnyebb lenne együtt, esetleg véleményünket megosztva, egymásra figyelve élni. Ám ez sokszor vágyakozásnak tűnik. A bensőségességet nem helyettesíti a rideg flancolás, az egészséges érzések nem válthatók ki a mértéktelen - és többnyire tetemes pénzt követelő - élvezethajszolással, pótszerekkel. Ordító, kiagyalt, mindenáron való szórakozással, szórakoztatással.

Érzékeny, a külvilág ingereire nyitott gondolkodó halandó elutasítja, menekül ettől. Egészséges lélekkel, jó ösztönnel, de tudatosan is feldolgozza, viszontválaszt ad s amennyiben tehetsége van hozzá, ecsettel vászonra viszi megfigyeléseit és a számára lehetséges megoldást.

Dobribán Fatime, a gyökereiben gyergyószentmikósi magyarörmény festőművész is ezt teszi. Nagyon fiatal és komoly, gondolkodásában érett művészember, aki festői eszközeivel rezonál nemzedékének problémáira. Festményein, mintegy esetlegesen kivágott pillanatképbe sűríti a hétköznapi ember számára, számunkra fontos eseményeket. Egy jó étvággal elfogyasztott vacsora meghitt pillanatát, jóízű beszélgetéssel fűszerezett borozgatás emlékét, vagy az ebédre készülődés családi hangulatát. Nem nagy sorskérdések ezek a kisebb közösségeket érintő együttlétek, ám a hiányuk személyiségünket s általa kapcsolatainkat torzítja. Fel kell idéznünk - ha csak homályosan is - hasonló jeleneteket, meg kell állnunk egy-egy epizódnál, hogy feltöltődjünk, erőt merítsünk belőlük. Vágyakozunk az után, ami csak a miénk volt. Bárcsak ott lennénk az ebéd utáni, meghitt kis beszélgetésen, úgy otthonosan. Mindegy, hogy a világ mely sarkában. Csak szívből jöjjön, bensőséges legyen.

Aztán nagy titok a gyermekkor is. Csintalankodni, meglesni a felnőtteket. Például, ha üzletelnek, „ne a gyerek előtt!” Ugye, így mondják?...

És mennyire táplálja a lelket, ha érzésekre akárcsak egy elénk táruló látvány keltette érzésre - emlékezhünk, amit adott esetben a festőnőből egy láda élénkpiros muskátli hívott elő... Az érzések, hangulatok nehezen fókuszálhatók.

Dobribán Fatime azonban olyan tehetséggel megáldott festő, aki nem ködön át derengő, összerosódó emlékfoszlányokat jelenít meg, így felelevenítve a megtörtéteket, hanem ellenkezőleg: színekkel, erős kontrasztokkal élve, nagy foltokban fest, kiemelt hangsúlyt helyezve a szereplők egymásra rezdülésére, egymás felé rezzenésére. Ettől élet- és élményszerű minden ecsetvonása. Am a művész részvétele az eseményekben a szemlélőé és nem a kíváncsiskodóé.

A gyermekkor mindannyiunk számára meghatározó. Az itt látható gyermekportrék - nevezhetnénk grimaszoknak - egy alakuló személyiség kifejező megnyilatkozásai. A művész előadói stílusa jó ízléssel ráhangolódik választott témájára. Ezért, ha az indokolja, kicsit populárisabban szól hozzánk, de interpretációja így sem bántó vagy durva. (Pl.: *Amit csak kérsz...* című képe.) Szellemes. Fintor és humor a vásznanon.

A kiállítótól idézek: „Ahol emberek vannak, ott minden megtörténhet, legyen szó különleges alkalmakról, baráti összejövetelekről, mindennapi jelenetekről vagy magányos üldögélésekről.” A fiatal alkotó képessége, szakmai ismeretei, arányérzéke mértéktartást diktál, ennél fogva tipikus történetei hitelessé válnak. A kiállított munkák alapján bizonyosak lehetünk, hogy sokszor találkozunk még a művésznő munkáival.

Benedek Katalin

Egy kiállítás nyomora, avagy a kultúrgyilkos képviselők

Egy csapat lelkesen készülődik, szervez - aki rendezett már eredeti művekből képzőművészeti kiállítást, tudja, mennyi munkába kerül -, aztán nagy sikerrel, méghozzá igen szép környezetben lezajlik a megnyitás.

Aztán végül mégis keserű szájjal zárul az egész.

Hogyan lehetséges ez?

A Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzat képviselői rábukkantak - sajnos a lehetőségre, hogy a Szentháromság tér 6. szám alatti, részben neogót, részben eklektikus stílusú palotában némi helyiségbérért kiállítást rendezhetnek. Megállapodtak és megszervezték Dobribán Fatime festőművész kiállítását. A megnyitón nagyszámú vendégsereg gyönyörködött a képekben.

Ilyen szép volt a világ december 8-án, a vernisszázson.

Aztán... kiderült, hogy a Duna TV két nappal később ugyanott többnapos filmforgatáshoz lát. Erről csak a megnyitó előtt szólt a ház tulajdonosa, a Magyar Kultúra Alapítvány. Kiderült: át akarják helyezni a paravánokat, amelyeken a festmények vannak, mert „belógnak” a tervezett filmfelvételekbe.

Mint kiállítás rendezők tiltakoztunk: ne nyúljanak a kiállított anyaghoz. Ekkor mézesmadzagként felcsillantották a „nagy tévés trükköt”: vágóképnek beveszik a festmények felvételeit! (Azért nevezem trükknek, mert a lényege az a feltételezés, hogy a TV kamerától, a szereplési lehetőségtől mindenki azonnal hasraesik, boldog szívdobogást kap és bármire rávehető.)

A művésznő, mint a szerzői jogok tulajdonosa, kerek pereg kijelentette: nem engedi, hogy képeit filmezzék.

10-én reggel Gosztonyi Mária elnök, Benedek Katalin és jómagam megjelentünk az előcsarnokban, hogy tisztázzuk a helyzetet. Ekkor már nyilvánvaló volt: a helyiséget kiadó Magyar Kultúra Alapítvány képviselőit hidegen hagyta a problémánk. (Ám meghallottuk a magas adrenalin szintű rendezőtől, hogy a kultúra gyilkosai vagyunk. Szegény ember annyira feldühödött azon, hogy nem bánhat a kiállítással kénye-kedve szerint, hogy többször ismételve

úgy mondta ki a „kisebbség” szót, mintha köpne. Ez persze, magánügy.)

Bevonult a nagyszámú forgatócsoport lámpáival, kábeleivel, világításhoz használatos ekránjaival, a jelenetekhez szükséges berendezési tárgyakkal, méteres gyertyatartókkal, miegymással.

A legfontosabb: ha valaki odatévedt kiállítást nézni, sarkon is fordulhatott, hisz reménytelen vállalkozás lett volna.

Biztonsági őrt kértünk fel, s lévén éjszakai forgatások is, napokon keresztül huszonnégy órán át váltották egymást a biztonsági őrök... Később kiderült, hogy az alapítvány termeit, csarnokait egyszerre több célra is bérbeadják. Az egyik műegytemi kar gólyabálja számára is kibérelték, egész éjszakára. Ezúttal a biztonsági őr hajnali kettőkor attól mentette meg a kiállított anyagot, hogy tökrészeg fiatalok lehányják. (Nehogy azt higgyék, hogy túlzás, így volt!) De akadt időközben orvosi tanácskozás is, amikor az egész kiállított anyagot eltakarták eléje állított más, nagyméretű paravánok a gyógyszercégek plakátjaival és emblémáival...

A kéthetes nyitvatartás alatt több mint egy héten át senki sem láthatta a festményeket, s ez akkor is baj, ha nem egy jónevű, fiatal magyar képzőművész alkotásairól van szó.

Kár, nagyon nagy kár, hogy a szép hangzású Magyar Kultúra Alapítvány neve mögött ennyire nem törődöm, link magatartás húzódik meg.

Így hát javasolhatjuk az Olvasóknak, a képviselőtársaknak, hogy ha kiállítást akarnak rendezni, kétszer is gondolják meg, vajon Magyarország fővárosában a Magyar Kultúra Alapítvány elegáns székháza megfelelő helyszín lehet-e?

Dávid Csaba
a Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzat képviselője

Előző, decemberi számunk 24. oldalán dr. Száva T. Sándor levele alá, az aláírás elé tévesen, technikai hiba következtében került az újévi köszöntés örmény és magyar nyelven, a szerző szándéka ellenére. Az érintettől és olvasóinktól elnézést kér

a szerkesztő

Hírek

Genealógia

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület szeretné megjelentetni a Gudenus János József Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája pótkötetét, de a nagy érdeklődésre tekintettel tervezzük a javított, bővített kiadást is. Kérjük az érintett - különösképpen a Pászákász, Petráskó és Rátz családokat - , hogy a hiányzó adatokat küldjék meg a szerkesztőség címére.

Kérjük, mindenki jelezze, ha téves adatot észlelt.

Előkészületeket folytatunk, hogy elkészülhessen az Örmény eredetű családok genealógiája című kiadvány, mint az Erdélyi Örmény Múzeum sorozat része. Kérjük tehát a családok jelentkezését, akár Gudenus János József genealógus (1211 Budapest, Kiss János altb. u. 61.), akár a szerkesztőség címén. Kérjük az iratokat (fénymásolatukat), adatokat mellékelni.

Szakácskönyv

Az EÖGYKE megkezdte egy „Erdélyi magyarörmény szakácskönyv” előkészítő munkálatait. Kérjük, küldjenek recepteket! A szerkesztőség címére érkező recepteket a tervezett könyv szerkesztői fogják kiválogatni; nyilvánvaló, hogy ugyanazon étel többféle recept szerint is készülhet, ám egyetlen ételről nem szükséges húsz-harminc leírást közölni, néhányat - táj, családi

szokás, vagy időrend szerint eltérőt - azonban igen. Ezt a válogatást a könyv összeállítói végzik el, akik kérik; a recepteket névvel aláírva küldjék be, hiszen a szakácskönyv hitelességét is az fogja biztosítani, hogy aki receptet ad meg, annak a neve is ott szerepel - a könyvben is.

Ki kicsoda?

Kéréssel és felhívással fordulunk Önökhöz! Az EÖGYKE hozzákezdett a Magyarörmény ki kicsoda című kiadvány összeállításához, amelyben az örmény gyökerekkel rendelkező híresebb, nevesebb embereket szeretnénk összegyűjteni. Hosszantartó és felelősségteljes munka ez. Kérünk mindenkit, aki tud olyan, említésre valóban méltó emberről, aki örmény gyökerekkel rendelkezik, az adatokat juttassa el a szerkesztőségbe. Kérjük; az adott személy nevét, születése évét és helyét, az örmény vonatkozás jelzését (milyen örmény családok leszármazottja az illető), végzettsége, képesítése, szakmai vagy tudományos fokozatai megjelölését, valamint tevékenysége rövid leírását (negyed- vagy fél oldalon). Indokolt esetben természetesen ez hosszabb is lehet. Kérjük, jelezze az adatok forrását, és a dokumentumok létét: van-e az adott személlyel kapcsolatban valamiféle dokumentum (valamint kép, fénykép, stb.) a birtokában. Kérjük, írja meg címét, elérhetőségét is, hogy az adatokat hitelesíteni, az esetleges dokumentumokat felkeresni (másoltatni) tudjuk. Kiket keresünk?

Magyarörmény származású, nevezetes személyeket, akik megbecsülést vívtak ki maguknak s akikről illik, vagy illenék tudnunk: a magyarörmény múlt és jelen tudományos, gazdasági, oktatási, művészeti, irodalmi, kiemelkedő társadalmi tevékenységű alakjait.

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Postacím: 1251 Budapest Pf. 70.

E-mail: magyar.ormeny@axelero.hu , fax: 201-2401.

A következő klubtalálkozó

A Fővárosi Örmény Klub következő estjét január 15-én, csütörtökön 17 órakor tartja a Magyarok Háza (V Semmelweis u. 1-3.) I. emeleti Bartók teremben.

A műsor ezúttal ösbemutató: *Nosztalgia - banántánc dalban és prózában a szerelemről* (egy magyarörmény képviselő lírai emlékezései)

Írta, rendezte és elmeséli: Bende Miklós

Közreműködik: Valiszka László, Nagy Tímea, Szépes Adrienn

Zenei felelős: Bacsó Zoltán

Rendezi a Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzat a Fővárosi Örmény Önkormányzat és az EÖGYKE támogatásával. Mindenkit szeretettel várunk!

Magyarok és magyarörmények Bécsben

Az Erdélyi Magyarok Ausztriai Egyesülete meghívására dr. Issekutz Sarolta, az EÖGYKE elnöke 2003. december 12-én részt vett azon a nagyszerű rendezvényen, amelyen Patrubby Miklós, a Magyarok Világszövetsége (MVSz) elnöke tartott előadást Bécsben, a Pazmaneum dísztermében a kisebbségek helyzetéről, ezen belül a magyar kisebbségek helyzetéről Európában, Amerikában.

Az előadó részletesen kitért az erdélyi magyarok helyzetére, az erdélyi magyar autonómia kérdéseire, a kisebbségi közösségi és egyéni jogok érvényesítésének lehetőségeire az Európai Unió tagállamaiban. A résztvevők megismerhették az ausztriai magyar diaszpóra helyzetét, valamint kulturális tevékenységét, közösségi életét, problémáit is.

Tallózás a régmúltban

Részlet Szongott Kristóf: Szamosújvár Szabad Királyi Város Monográfiája 1700-1900.

(Szamosújvár 1901.) első kötetéből (130-133. oldal)

(eredeti helyesírás szerint)

4. Fejezet. Donationalis nemesek

Mária Terézia azokat, kik a Bánátban vettek koronajavakat, adományi nemességgel (litterae donacionales) tüntette ki. Én a főkormányshoz vonatkozó értesítését azért közlöm, mivel örmények is vettek a kincstártól a Bánátban koronajavakat.

5. Fejezet. Armalis nemesek

Mária Terézia idejében az armalis nemesség díja 2020 frt volt, míg I. Ferencz 1000 frtért is osztogatott armalislevelet: „Méltóztatott ő Felsege ezen esztendőben Boldogasszonyhava 22-ről költ és ezen Főigazgató-Tanácsához utasított udvari decretumában kegyelmesen megállítani, hogy a nemesítő Armalis leveleknek Taxája az eddig fizetni szokott 1500 frtról 1000 Rh. frtra leszállíttassék. Mely kegyelmes rendelése felséges Urunknak kegyelmeteknek kihirdetés végett megíratik. E Regio Gubernio. Claudiopoli die 19 febr.1795” (Vár. lev.1795-40 sz.).

6. Fejezet. Kik bocsáttattak a „hazafiúi hit”-nek letételére?

Habár az „indigena” szó a latin inde genitus (itt született) szavakból képződött, mégis nem mindenki - ki e hazában született - tekintetett a régi magyar törvény értelmében indigenának. Csak a nemes és mágnás volt indigena; a többi csak földi. Hazafiúságot pénzen is lehetett szerezni; legtöbbször azonban azt a csatatéren tanúsított vitézségük jutalmául nyerték. Az indigenatus-ról szóló királyi diplomának „kamaralis taksája” mint fentebb láttuk - 1500 frtról 1000 frtra szállítottatott alá. „Mivel a hazafiúi hitnek letételére csak azok bocsáttathatnak, kik arról diplomájukat az Országgyűlésnek bemutatják; azért azok, kik a múlt években hazafiúságot nyervén a törvénykönyvbe már beíratk, de hazafiúságokról szóló diplomájukat még ki nem vették, - vegyék ki.”

9. Fejezet. A szamosújvári nemes családok

„1817. máj. 22-én 4346 szám alatt, valamint 1818. márcz. 26-án 3171 szám alatt megparancsolta a főkormányshoz, hogy az idevaló polgárok armalis leveleinek copiáit küldjék fel. Ezen kegyelmes rendelet értelmében jelentjük, hogy ezen városban 17 familia levén megnesesítve, azok közül exhibeáltak* armalis leveleket a következők:

1. Lászlóffi, 2. Szarokány, 3. Balta, 4. Govrik, 5. Simai, 6. Csomák, 7. Bogdánffi, 8. Bocsánczi familiák; azoknak pedig, kik kiköltöztek innen, neveik ily rendben következnek: 9. a Dániel család armalisa van Dániel Istvánnál Kuduban, vagy Erzsébetvárosban Dánieléknél, 10. a Novák családé a nagyváradai káptalannál, 11. a Placsintaré Placsintár Györgynél Gyulán, 12. a Jakabffiaké Nagy-Váradon, 13. a Karátsonyiaké a Bánátban Karátsonyi Lázárnál, 14. a Gorovéké Pesten Gorové Lászlónál, 15. a Verzároké Verzár Mártonnál Magyarországon, 16. a Mártonfiaké Nagy-Váradon Mártonfi Kajtánál, 17. a Rác familia fiágon deficiált.**”

* exhibeáltak - bemutatják * * deficiált - megszakt

*Felhívjuk olvasóink figyelmét az itt következő gyűjtemény végén szereplő megjegyzésre:
Ezen erdélyi örmény gyökerű családok nevei az 1937-ben megjelent „Erdély Monográfiája” és
az 1941-ben megjelent „Magyar Vármegyei Szociográfiák” című személyi adattár
kiadványokban szerepelnek.*

Kutatta, kijegyezte: Kolozsi Gergely István ny. jogász

(Ha tehát valaki hiányosnak tartja a felsorolást, vegye figyelembe, hogy 1937-es, illetve 1941-es állapotot tükröz!)

Régi Országos Személyi Adattárakban szereplő örmény-magyar gyökerű nevesebb személyek

(II. rész)

23. Ajvász Jenő gyógyszerész, Csíkszereda. Örmény eredetű ősi nemesi családból származik. Elődei nagy szerepet játszottak a város életében. Apja: Kristóf, anyja: Szenkovics Róza. Az első világháborúban mindvégig katonai szolgálatot teljesített. Előbb az erzsébetvárosi hadikórház vezetője volt, majd 1917-től a nehéztüzérségnél szolgált az orosz és az albán fronton, s mint zászlós szerelt le. 1919 után a románok másfél évi internálással büntették magyarsága miatt. A Magyar Párt rendes tagja volt és lelkes támogatója a magyar kulturális megmozdulásoknak.

24. Donogán Béla kereskedő, Szamosújvár. Született 1883-ban Szilágycsehen. Középiskoláit Szamosújvárt végezte. Részt vett az első világháborúban, az olasz és az orosz fronton harcolt, több vitézségi kitüntetést kapott. Első neje: Osztíán Rozália (elhunyt), a második: Kosután Anna.

25. Esztegár Antal kereskedő, Szamosújvár. Ugyanott született 1896-ban. A világháborúban orosz és olasz harctéren küzdött. 1916-ban orosz hadifogságba esett és 1920-ban szabadult. 1929-ben önállósította magát. Hasznos tevékenységet fejtett ki a katolikus egyházban és a vallásos egyesületekben, valamint a kereskedők társaságának körében. Neje: Pusztai Ilona.

26. Esztegár Bálint bankigazgató, Szamosújvár. Ugyanott született 1897-ben, s a középiskoláit is itt végezte. Egyetemi tanulmányait Kolozsvárt és Budapesten végezte. 1915-ben az olasz és a francia fronton küzdött. 1918-ban zászlósi rangban szerelt le. Kitüntetései: kisezüst és bronz vitézségi érem. 1924-ben mint kereskedő önállósította magát. 1928-ban a helybeli takarékpénztár kötelékébe lépett, előbb helyettes-igazgató, majd bankigazgató lett. A román megszállás idején a Magyar Párt választott tagja, a kat. egyház körpénztárnoka. 47 holdas birtokát a román hatóságok kisajátították. Neje: Flórián Róza. Gyermekai: Judit és Anna.

27. Fehérvári Jenő székesfehérvári, földbirtokos, Nagyiklód. Született 1901-ben Sajósárváron, Beszterce-Naszód megye. Apja szintén földbirtokos volt és Beszterce-Naszód megye főispánja. Anyja: Farczádi Simó Júlia. Gazdasági akadémiát és kereskedelmi akadémiát végzett Kolozsvárt és Budapesten. Az EMKE választmányi tagja. A románok az 1200 holdas birtokából csak 30 holdat hagytak meg. Neje: László Éva, a híres nagyiklói László László örménymagyar lánya. A felesége 150-200 holdnyi birtokán gazdálkodik. Gyermekai: Éva és Jenő, aki 1930-ban született és Budapesten él.

28. Flórián Antal ifj. kereskedő, Szamosújvár, s ugyanott született 1901-ben. Anyja: Novák Rebeka. Iskoláit helyben végezte, majd kereskedői pályára lépett. Déván és Szamosújvárt tanulta ki a szakmát. Kolozsvárt és Marosvásárhelyen mint segéd fejlesztette a szakmai ismeretét. Az első világháborúban frontharcos volt. Neje: Kirkósa Klára. Fia: Antal.

29. Kapdebo Gerő főszolgabíró Szamosújvárt. Született Vasasszentivánon 1889-ben, régi csikmegyei örmény birtokos családból. Szamosújvárt járt középiskolába, Kolozsváron végezte jogi tanulmányait a Ferencz József Egyetemen. Az államvizsga után Szolnok-Doboka vármegye szolgálatába lépett mint közigazgatási gyakornok Kékesen. Ugyanilyen minőségben Désen dolgozott 1914-ig. Attól kezdve a 32-es dési gyalogezeredben szolgált mint tart. főhadnagy. Az orosz és olasz fronton harcolt az első világháborúban. Közben megsebesült és leszereltették. Ezután a kékesi katonai parancsnokság járási parancsnoka lett. A román hűségesküt megtagadva hivatalt vesztett. 1919-1940-ig nagyszüleitől örökölt birtokán gazdálkodik.

30. Aján Tivadar bankigazgató, született Szamosújvárt 1885-ben. Kolozsvárt végezte a

kereskedelmi akadémiát. Szülővárosában tevékenykedett mint közgazdász, malomüzemben, mezőgazdaságban, erdőiparban, likörgyártásban, szesztermelésben és nagybani sertéshízlásban. Szalámi és káizerflás gyárat létesített. Vezetője volt a szamosújvári hitelbanknak, elnöke a Magyar Pártnak és az utóbbi években a helybeli magyarság vezetője. Az örmény kat. egyház tanácsosa, választmányi tagja. Az első világháború alatt felmentették közhasznú gazdasági tevékenysége miatt. Neje: Flórián Anna. Gyermekei: Anna és Albin. Sógora: Flórián Antal hadnagy hősi halált halt az olasz fronton. A német hadiérdemérem, vaskoronarend és több más vitézségi kitüntetések tulajdonosa volt.

31. Aján Jenő kereskedő, Szamosújvár. Született ugyanott. Budapesten kereskedelmi akadémiát végzett. 1903-ban lett önálló kereskedő, Szamosújvárt. Hat évig volt a Hitelbank elnöke, a Kereskedelmi bank elnöke, 25 éven át az örmény kereskedelmi társaságnak elnöke. Az örmény kat. egyház választmányi tagja. Neje: Fekete Ibolya. Gyermekei: Lukács, Magda, László, Jenő, Ibolyka.

32. Verzár Ferenc dr. ügyvéd, Kolozsvár. Született Erzsébetvárosban 1878-ban, régi erdélyi örményeredetű családból, az első püspök neve Verzár volt. A család 200 évvel ezelőtt telepedett le. 1905-ben nyitott ügyvédi irodát Nagyszebenben, ahol 35 évig működött. A Magyar Párt nagyszebeni csoportjának alapító tagja és elnöke volt, 10 éven át a rk. egyháznak tanácstagja, az egyház ügyésze. Az első világháború alatt az orosz fronton 19 hónapig harcolt. Több kitüntetést kapott és mint zászlós szerelt le. A románok bejövetelével sokat zaklatták, kémkedéssel vádolták. Magyar érzelme miatt 1940-ben Kolozsvárra telepedett. Neje: Péchy Mária.

33. Zárug Aladár kereskedő. 1886-ban Nagyajtán született (Háromszék megye). Sepsiszentgyörgyön és Brassóban tanult. 1904 óta önálló, a gyergyószentmiklósi Zárug Testvérek cég belfagya. 1930 óta a Kereskedelmi Kör elnöke. A Magyar Párt városi tagozati elnökigazgatója. A Gyergyószentmiklósi Sport Egyesület labdarugó szakosztályának elnöke, az örmény kat. egyház tanácsosa.

34. Görög Joachim (1862-1928) született Szamosújvárt, meghalt Gyergyószentmiklóson. Teológiát végzett Gyulafehérváron, magyar-latin szakból szerzett tanári képesítést Kolozsvárt. A gyergyószentmiklósi örmény szertartású magyar katolikusok püspöki biztosa az erdélyi egyházmegyében. A kisebbségi magyar politikai életben mint a gyergyói Magyar Párt vezetője játszott szerepet nagy szónoki készséggel. Az 1926-os választásokon szenátor lett.

35. Kapatán Márton örmény katolikus plébános Szamosújvárt. Született u.ott, 1871-ben. Örmény történelmi és etnográfiai cikkeket irt különféle lapokban. Örmény nyelvű fordításai is jelentek meg, a szamosújvári Örmény Múzeum igazgatója. Az egyházi intézmények védnöke.

36. Tüzes Karácson, csákgorbói örmény származású földbirtokos (1870-1923), Balázsházán született, reáliskolát végzett. Állandóan saját és bérelt birtokán gazdálkodott. Úgy a társadalmi, mint a gazdasági életben játszott jelentős szerepet, és számos ilyen vezetőségben foglalt helyet. Vezetőségi tagja volt az EGEnak és a Szolnok-Doboka vármegyei Gazdasági Egyesületnek. A lótenyésztés és nemesítés terén szerzett érdemeket. Több királyi kitüntetést és elismerést, okiratot kapott.

37. Fogolyán Mihály karnagy 1891-ben született Bethlenben (Szolnok-Doboka vármegye). Az érettségit a szamosújvári állami főgimnáziumban tette le, jogot Kolozsvárt hallgatott. 1923-ig pénzügyi tisztviselő volt, azóta kizárólag zenével foglalkozott. Nagyenyeden a templomi vegyeskar karnagya volt, s ugyanott értelmiségiekből álló, nagyobb vonós zenekart szervezett, melynek karnagya volt. „Strijsa partján” c. háborús műdal szerzeményét 1917-ben a budapesti Glória zeneműkiadó vállalat adta ki. A háború után több műdal, népdal és modern tánczenéje jelent meg, eredeti és átírt karének művek a R.M.D.Sz. terjesztésében. 1936-ban a marosvásárhelyi magyar színház karnagya, s több színtársulat korrepetitora.

38. Issekutz Géza bankvezér, Arad. Született u.ott és középiskolai tanulmányait is ott végezte. Pályáját Bécsben kezdte meg, ahol gazdasági tapasztalatait gyarapította. Majd az Arad megyei Takarékpénztár kötelékébe lépett, amelynek vezetésében vett részt. Az aradi pénzügyi életben jelentős, tevékeny szerepet játszott.

Ezen erdélyi örmény gyökerű családok nevei az 1937-ben megjelent „Erdély Monográfiája” és az 1941-ben megjelent „Magyar Vármegyei Szociográfiák” című személyi adattár kiadványokban szerepelnek.

*Kutatta, kijegyezte: Kolozsi Gergely István
ny. jogász*

Olvasói levél

Dr. Gajzágó Aladár úr levelét néhány apróbb rövidítéssel közöljük:

Az Erdélyi Örmény Gyökerek 2003. novemberi számában előadást közöltek dr. Kabdebó Lóránt: Hol is lettem magyarörmény? címmel. *(Pontosabban: a Napút c. folyóiratban megjelent cikk utánnymását közöltük - a szerk.)* A visszapillantást nagyra értékelem, annál is inkább, mert a Kabdebókat rokon szálak kötik össze a Gajzágókkal.

Az írás 9. oldalán Rózsa Sándorról szól. Bár nem az előadó állítja, de Rózsa Sándor fejét nem Kovrig doktor vágta le, mert Zakariás József bőrtőnörvos, aki Gajzágó Lukács dr-t követte az intézményben. Zakariás felesége Gajzágó Teréz volt.

A fejét nem a királynak, vagy valami múzeumnak küldték, hanem a budapesti Kórbonctani Intézetnek, ahol Lenhossék és Hermann Ottó is megvizsgálta. Rendelkezésre vágta le a fejét és vette ki a szívet Zakariás, mert Rózsa Sándor ugyan analfabéta volt, de hallatlan intelligenciájú, ezért voltak kíváncsiak az agytekervényekre.

Jókai Mór többször járt Szamosújváron nála és könyvet is írt róla és francia miniszterek jártak hozzá. (A budapesti Kórbonctaniban egyik erdélyi utam után voltam és az igazgató, bár ígérte - de nem találta - még 1944-ben megvolt Rózsa Sándor feje. Nekem megvan a 68 éves Rózsa Sándor fényképe, amikor tüdőgyulladásban meghalt és az a sír is, a fakeresztel, amit a rabtársai készítettek.)

/.../ A cikk említi, hogy Páskándy Géza 1956 után több évig raboskodott, tán Szamosújváron, ezzel érdekes lett volna foglalkozni.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek 2003. decemberi számában indult a Régi Országos Személy Adattárakban szereplő örménymagyar gyökerű nevesebb személyek kimutatása.

Az ötödik helyen Gajzágó Vilmos főszolgabíróat említik. Volt nála nevesebb több személy, miért kellett őt említeni?

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük dr. Bisztray Tamásné adományát (10 ezer Ft) és dr. Mayer József adományát (5 ezer Ft), mellyel az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület működését támogatták.

A lovát ugrató szamosújvári „Nótás Kapitányról”

Jó 60 évvel ezelőtt, egy derűs nyári délelőttön a Kis-Szamos mellett fekvő Szamosújvár utcáit jártuk néhányan, ifjabb barátaimmal Gabányi János (1910-1996) tanár úr vezetésével. Városnéző utunk célja a híres örmény kisváros történetének felfrissítése, múltjának minél teljesebb megismerése volt.

Amint a híres Korona-vendéglő elé értünk - amelyet olykor „az örmény atyafiak zajos zsinagógájá”-nak is tituláltak tréfásan -, így szólt hozzánk a Tanár úr:

- Na fiúk, látjátok a vendéglőnek azt a nagy nyitott ablakát?

- Igen - volt a válasz.

- Na, én most ezzel kapcsolatban nektek egy régi, érdekes, igaz történetet fogok elmondani. Ez az emlékezetes sztori jóval az első világháború kitörése előtt történt, még akkor, amikor a Szamosújvári 9-es Honvéd Huszárszázad parancsnoka a legendás hírű Fráter Lóránd (1877-1930) ludovikás kapitány volt. Ő egy személyben híres dalköltő is volt, aki a nép ajkán egyszerűen csak a „Nótás Kapitány” néven élt, így emlegették.

Nos, egy vasárnap délután, amikor a főtéri monumentális örmény-katolikus templomtorony keresztjén úgy ragyogott, fénylett a napsugár, mintha Világosító Szent Gergely glóriájának fénysugarai aranyozták volna be, a vendéglőben a dúsgazdag örmények színe-java jött össze. Valami fontos üzleti kérdés volt terítéken. Az összejövétel színvonalát, tekintélyét az is emelte, hogy jelen volt köztük a vasasszentgotthárdi Wass Endre gróf is, aki olykor szívesen elidőzött a dúsgazdag örmények társaságában. No meg a hiányozhatatlan Nótás Kapitány is, a társaság derűs, hangulatos színfoltja.

Amint poharazgatás közben a kecsegtető, zsíros üzleti lehetőségekről folyt a disputa, a vendéglő ablakán ki-kihallatszott a szép muzikaszó kíséretében egy-egy szívét, lelket simogató magyar nóta dallama is. Mint például: „Tele van a város akácfa virággal...” Akkoriban ez a dal az örménységnek egyik legkedveltebb dala volt. Már csak azért is, mert a dal szövegét Szabolcska Mihály (1862-1932) lelkész, költő írta, és egy szépséges örmény gimnazista lány óhajára zenésítette meg a „Nótás Kapitány”. A dal bejárta nemcsak a Szamosújvári házakat, mulatóhelyeket, hanem az akkori Magyarország majd' minden házába is eljutott. Ország-világ előtt köztudott volt, hogy amikor a „Nótás Kapitány” kezébe vette a hegedűjét, és dalolni kezdte érzelmeinek gyümölcseit, nem csak sok női szívét dobogtatott, szemet könnyeztetett meg, hanem sok férfiszív is elérzékenyült a hallatán.

Aztán, amint bent vidáman folyt a beszélgetés, röpködtek az adomák, poharazgatás közben az egyik dúsgazdag örmény atyafi, Lengyel Ödön, vicces jókedvében ekképpen szólt a kapitányhoz:

- Na, barátom, ha legény vagy a talpadon, ezt tedd meg a híres lovaddal, amit most én kérek tőled. S ha ezt meg tudod tenni, a tied lesz a város legszebb örmény lány szépasszonyi csókja, ráadásul a ménesemből a legpompásabb, legderekabb csikó.

(Mikor a szépasszony szót kiejtette a száján, ha tudta volna, hogy az ő asszonyáról is szó lehet, biztos a szájára ütött volna, és visszaszívja...)

- No, mit szólsz ehhez a mézeslép ajánlathoz, kapitányunk?... kérdezték hangos nevetéssel az asztaltársak, barátok.

- És mi volna az ára ennek a nem mindennapi „kincseknek” - kérdezte kíváncsi szemekkel a kapitány.

- Hát csak annyi, kedves barátom, hogy a híres lovad lába erről az asztról, ahol most ülünk, egy árva poharat se verjen le.

- Hm, csóváltgatta elgondolkodóan a fejét a kapitány, majd egy kis idő után így válaszolt: - Barátom, ez nem is olyan csekély dolog, amit kérsz, de lefogadom, áll a vásár!

Hiszen keleti virtus a magyarban és az örményben egyaránt lakozik, mert mind a két nép ló segítségével érkezett e földre, Keletről. Aztán ezt mondta a kapitány:

- Uraim, ha nyerek, amiről szó sem lehet, hogy másként történjen, maradéktalanul igényt tartok a „kincs”-re. De, ha mégis véletlenül veszítenék, akkor kivilágos-kivirradatig az én vendégeim lesztek, a saját kontómra.

A kapitány híres almásderes Csillag nevű lova, nem csak az akkori Armenopolisban, hanem az egész Szolnok-Doboka vármegyében is páratlan, ritka szép, iskolázott telivér paripa volt. Olykor, ha látta, megnézte még maga Wass Endre gróf is és irigykedve bámulta meg. Hiszen a szamosújvári örmények által is kedvelt huszártiszt meg is engedhette magának, hogy hét vármegye egyik legdrágább, legszebb lovát mondhatta magáénak.

Tudták azt sokan, hogy az érsemjéni híres Fráter birtok azt bőségesen biztosítja a huszártiszt fiának. A suttogó nyelvek azt susogták, hogy annak a páratlan drága értékű lónak a megszerzésében benne volt a keze egy szamosújvári örmény szépasszonynak is.

A kapitány olykor, ha egyedül vagy lóháton a századja élén masírozott Armenopolis macskaköves utcáin, az örménybarokk házak közt, öregek és ifjak, s főleg a népes gyermeksereg így kiáltott fel: „Né, ott jön a ludovikás daliás Nótás Kapitány, Csillag nevű lován!”. Különleges jelenség, színfolt volt ő, ha a város utcáin akár gyalog, akár lóháton sétálgatott.

E páratlanul szép, okos telivér paripa annyira iskolázott volt - mesélték az egykori szemtanúk -, hogy gazdájának minden akaratát, parancsát fegyelmezett katona módjára teljesítette. Ha gazdája egy-egy jeles örmény városatyának, leánynak vagy szépasszonynak udvariasságból, tiszteletből lóhátról szalutált, a lova is egy szóra díszlépésben kezdett lépkedni.

Ma már kevesen tudják, hogy egykor a legendás hírű Nótás Kapitány a szamosújvári örmények nagy szimpatizánsa volt, és a város legkedveltebb alakja; a lányok és szépasszonyok álmoképe. Fráter Lóránd anyai ágon Rhédey Julianna (1837-1918) révén rokonságban állt a Rhédey grófok családjával s így a Rhédey Claudia (1812-1841) által az angol királyi házzal is.

Sok szamosújvári öreg emlékszik még arra, hogy nem volt olyan magyar nemzeti ünnep - mondta a vezetők -, ahol az örmény atyafiak és asszonyaik díszmagyarba öltözve ne jeleskedtek volna az ünnepélyen. Ilyenkor az ünnepi dísztribün előtt a Nótás Kapitány, a nyalka szín pompás huszárszázad élén tisztelegve vonult el a város előkelősége előtt.

S ilyenkor Csillag nevű lova is díszlépésben követte gazdája feszes szalutálását, és két lábra ágaskodva fogadta a lelkes tapsokat. Az emlékezet azt is tudja, hogy a Nótás Kapitány nem volt szűkmarkú. Gyakori eset volt az is, hogy a századja legénységét saját zsebére egy-egy vendéglőbe invitálta, amint a város katonai gyakorlótéréről hazafelé lovagoltak. Ilyenkor így szólt: „Na fiúk, lesz nóta?!“ Igen, visszhangzott a száz torokból a válasz. A nép ajka el is nevezte őket a 9-es nótás honvéd huszárszázadnak, mert ahányszor végigmentek a város utcáin, mindig nótaszóval vonultak ki és be a kaszárnya udvarába.

(Ma már talán kevesen tudják azt is, hogy a 9-es honvédlaktanya építése Duha Kristóf nevéhez fűződik, aki régi örmény családból született 1858-ban Szamosújvárt. 1912-től 1918-ig alpolgármester, 1918-19-ben pedig a román megszállásig ő volt a város utolsó örménymagyar polgármestere. A város életében számos társadalmi és politikai fontos tisztség viselője volt.)

Az egykori öregek emlékezete szerint nem ritka eset volt az sem, hogy a híres örmény Korona vendéglőben barátait is, családostól megvendégelte. Persze a dúsgazdag örmény barátai sem maradtak adósok. Bőkezűségét tanúsítja az is, hogy a szülőfalujában Érsemjénben, az ugyancsak ott született Kazinczy Ferenc írónak (1769-1831), a magyar irodalom nagy reformátorának, nyelvújítójának, a saját költségén állított mellszobrot.

Ő maga is ott nyugszik a családi sírboltban. Temetésén szamosújvári örmény barátai és ismerősei nagy számban vettek részt.

Az első világháború kitörése következtében a nyugalmazott kapitányt újból szolgálatra szólította a haza. Az Erdélyi Hadkiegészítő Parancsnokságon kapott beosztást. Így azokat a

kedves szamosújvári barátait, akik hozzá kerültek, igyekezett olyan egységekhez beosztani, hogy ne kerüljenek ki a tűzvonalba.

Azon a verőfényes vasárnapi délután, amikor elfogadta a csábító ajánlatot, rögtön beüzent a laktanyába, hogy nyergelve, kantározva vezessék a lovát a Korona vendéglő elé. Ott nyeregbe ült, s egy párszor elsétált az ablak előtt és be-benézgetett lovastól az ablakon. Ezután megfelelő távolságot vett fel az ablaktól, utána kissé megvetette a ló nyakát s enyhén, megsarkantyúzta. A ló hirtelen két lábra ágaskodott s felnyerített, aztán gyors iramodással a lovas és a ló, a nem alacsony ablakon úgy beugratott, mintha egy mesebeli repülő szárnyas táltos Pegazus lett volna. Úgy, hogy az asztalon álló poharak meg se rezzentek, s a fejekon levő cilinderek meg se billentek. Ennek láttán a jelenlévők felkiáltottak: „Nótás Kapitány barátunk, megnyertél mindent! Legény vagy a talpadon, nemhiába, hogy ludovikás honvédhuszár kapitány vagy!”

A délceg kapitány legelőször annak a legszebb örményasszonynak a csókját igényelte, aki nem volt más, mint a dúsgazdag örménynek a szépséges, fiatal felesége. Ám ennek a csóknak a nyomán örök emlék maradt a városban, mert következménye is lett: egy szépséges örmény-magyar „Nótás kisasszony” - Lengyel Anna - látta meg a napvilágot, amikor az idő beteljesedett, aki népes, neves utódoknak adott életet. S ha példáját követték volna a többi kisasszonyok is -mondta a helytörténész vezetőnk -, akkor ma talán a szamosújvári örmény-katolikus templomnak a hívei számosabban lennének.

- És a csikóval mi lett? - kérdezte hirtelen Mórítz Ferenc barátom, a híres örmény szóдавízgyáros fia.

Úgy hírlett, hogy árát a kapitány a városi örmény öregek otthonának adományozta.

Vezetőnk aztán így fejezte be:

E kis sztori emlékéért még ma is emlegeti sok öreg szamosújvári, amint a vendéglő előtt elsétálgat, vagy bent poharazgat. Ilyenkor így szoktak szólni egymáshoz: ekképpen mulattak, szórakoztak egykor a Korona vendéglőben a dúsgazdag szamosújvári örmények.

Isten áldása legyen poraikon.

Kolozsi Gergely István ny. jogász, Kolozsvár

Szomorújelentés

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy **dr. Frenkel János** főorvos életének 63. évében elhunyt. A hamvasztása utáni gyászszertartást a budapesti, Orly utcai örmény római katolikus templomban 2003. december 13-án tartották. Drága halottunk hamvait Kolozsvárott, a Házsongárdi temetőben helyezték örök nyugalomra.

A gyászoló család

Dr. Frenkel János közösségünk kedves tagja, rendszeres vendége volt klubestjeinknek. Emlékét közösségünk kegyelettel megőrzi.

*Issekutz Margit 2003. december 29-én töltötte be
élete 105-ik évét. Ezzel az idős hölgy mindenképpen a magyarörmények között a rekorder, de
egyáltalán az ország néhány legidősebb polgára között is előkelő helyet foglal el. Kívánjuk,
hogy adjon az Isten jó egészséget neki!*

(A felvételt a születésnap előestéjén, december 28-án készítette dr. Issekutz Sarolta)

Az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek tartalomjegyzéke - 2003 évfolyam

Január (VII. évfolyam 71. szám)

Szent Karácsony ünnepén
Szongott Kristóf (megemlékezés a Szongott-díj névadójáról)
Dr. Csordás Eörs laudációja
Dr. Semjén Zsolt laudációja
Mezey Katalin: Uram, aki...
Fadrusz János emlékezete - Murádin Jenő
Benedek Elek és a szobra - Benedek Katalin
A Capdebo család rövid története II. rész
Capdebo Tibor: Örmények leszármazottai Kézdin - Bakk-Dávid Timea
Barangolás Erdélyben, 2002. II. rész - Wertán Zsolt
Hagyományteremtő Csiky Gergely-napok Aradon - (Jelen, 2002. december 13.)
Csiky Gergely szobrának avatására - dr. Köttő József
Óvóhelyen avatták orvosdoktorrá - (Délmagyarország, 2002. december 4.)
Az adó 1 százaléka
Kapcsolataim és emlékeim örmény testvérekkel - Szirmai Béla
Felhívások
Örmény gyökerű kormányzati tisztségviselők

Február (VII. évfolyam 72. szám)

Beszámoló az EÖGYKE 2002. évi tevékenységéről - Dr. Issekutz Sarolta elnök
"Én voltam a császár" - emlékezések Bálint Tiborra
Bálint Tiborra emlékezve (Szabadság 2003. január 27.)
A császár, aki harangozott (Krónika 2003. január 27.)
Kisebbségek - Dávid Csaba
A maroshévízi Urmánczy család története - Czirják Károly
Olvasói levél - dr. Száva T. Sándor
Örmények leszármazottai Kézdin II. rész - Bakk-Dávid Timea
Az ember versei - dcs
Barangolás Erdélyben II. rész - Wertán Zsolt
Felhívások
Klubest - így, harmadszor - dcs
Dávid Csaba: Kárpát körút
Örmény gyökerű országgyűlési követek és képviselők
Az adó 1 százaléka

Március (VII. évfolyam 73. szám)

Megállapodás
Az Országos Örmény Önkormányzat tagjai
Egy kis statisztika
A Fővárosi Örmény Önkormányzat tagjai
Klubest - Dávid Csaba

Nyelvbuli - dcs
Otthonról haza - a 2003-as barangolás útvonala
Karácsony a gyergyói hegyek közt - dr. Simon Istvánné
Benedek Elek Sopronban - Sylvester Lajos
Kisebbségi bál Szegeden - dr. Tóth Rózsa
Felhívások
Barangolás Erdélyben 2002. III. rész - Wertán Zsolt
Csukás István: Ima a bölcsőhely nevéért
Jó boroknak szép hazája, Erdély (Szabadság, 2003, február 15.)
Öreg örmény nem vén örmény... - Bende Miklós
Örmény gyökerű országgyűlési követek és képviselők

Április (VII. évfolyam 74. szám)

Nyilatkozat a magyarországi örménység nyelvéről - Issekutz Sarolta elnök, EÖGYKE
Tisztelt Szerkesztőség - MS olvasói levele
A márciusi klub - dcs
Elmélkedés - Borbély B. Júlia
Egy csepele est
Felhívások
Kopacz Mária karneválja - Benedek Katalin
Március 15-e alkalmából...
Tavaszi magyarörmény emlékkör - dcs
Örményekre emlékezve I. - Zsigmond Enikő
Egy örmény menedék - Libanon (Szabó László előadása)
Firszt - kétszer - S. Muzsnay Magda
Az EÖGYKE 2002. évi pénzügyi beszámolója
Egy szimpatizáns megkésett vallomásai - Horváth Pócsik Gabriella
Örmény gyökerű országgyűlési követek és képviselők
Otthonról haza - a 2003-as barangolás útvonala
A Vox Turturis kamarakórus előadása
Válaszféle - Mártonffy István
Hány örmény van? (Arménia 1890. május)

Május (VII. évfolyam 75. szám)

A genocídium emléke! Atom Egoyan levele
Bécsi látogatás
Ismét a nyelvről - dr. Issekutz Sarolta elnök, EÖGYKE
Emlékeztető (William Saroyan-idézet)
Az örmény kereszt kétszáz éve - Budai Merza Pál
Argentín értesítés
Szóval és ecsettel - Gopcsa Paula képei - Benedek Katalin
Kiállítás megnyitó Budaörsön - Benedek Katalin
Édesanyák és lovagok - dcs
Örményekre emlékezve, II. - Zsigmond Enikő
Hírek, felhívások
Ávéd Lászlóra emlékezem - Tóth János
Családnevek (Arménia 1890 május)

Barangolás 2002. befejező rész - Wertán Zsolt
Még egyszer: örmény táncok Budapesten - Oláh István László
Négykaréjos kápolnák nyomában (Élet és Tudomány, 1998. július 24.)
Otthonról haza - a 2003-as barangolás útiterve
Nuridsány-kiállítás
A gyergyószentmiklósi Arany Sas - Puskás Árpádné Lázár Ida

Június (VII. évfolyam 76. szám)

Klubest
Dádián herceg és neje (Arménia 1890 augusztus és szeptember)
Örmények: egy nép diaszpórában (Népszabadság, 2003. május 28.)
Önkormányzati élet a Fővárosonál
Egy kérdőív és a margója - Szerkesztőség
Kérdőív
Tisztelt szerkesztőség! - egy olvasó
Felhívások
Erzsébetvárosi örmény családok (Avedik Lukács: Erzsébetváros monográfiája, 1896)
Csíksomlyó - Ékes virágszál (részlet Dávid Antal Magányos este c. könyvéből)
A szamosújvári örmény temető sírkövei - Murádin László
Karitatív és kulturális központ - Borbély B. Júlia
Örményekre emlékezve, III. rész - Zsigmond Enikő
Könyvbemutató Budaörsön
Örmény gyökerű országgyűlési követek és képviselők

Július-augusztus (VII. évfolyam 77-78. szám)

A megmaradás isteni csoda - Örmény ünnepség Szamosújváron (Szabadság, 2003. július 7.)
Pillanatképek dohogással
Magyar tábornok, argentin nemzeti hős (Népszabadság, 2003. július 9. - részletek) Dr. Holló
József vezérőrnagy emlékbeszéde Czetz Jánosról
Hittel és tűzzománccal - Kátai Mihály kiállítása - Benedek Katalin
Elismerések a tánc világnapján (Magyar Nemzet 2003. április 30.)
Klubest Lászlóffy Aladárral
A balladaszobrász száz éve (Szabadság 2003. július 7.)
Jakabffy Ernő búcsúztatása - dr. Gál Attila
Jakabffy Ernő búcsúztatása - dr. S. Nagy László
Örmény magyarok - Joikits Attila
Szegedi Történetek
Június 21. a II. kerület Napja
A XII. kerületi „Kisebbségi Nap”
Máramaroszigeti örmények egykor és most, I. rész - Gáspár B. Árpád
Gross Arnold kiállítása - Mítoszok és legendák - Grafikák Gross Arnold gyűjteményéből
(Zsoldos Szilvia, dr. Sinóros Katalin)
„...annyi balszerencse közt...” - dcs
Múlt és jövő: egy csipke

Szeptember (VII. évfolyam 79. szám)

Utazás a Musza Dagh-ra I. rész - Szabó László

Katolikus Egyházak és törvényeik (Keresztény szó, 2003. február)
Végakarát - Tonk Sándor végrendelete
Kiállítás megnyitó a Karinthy Frigyes utcában - Benedek Katalin
Örmény kisebbség Újbudán az Európa Napon
Balatonalmádin hagyomány született - B. Kovács Júlia
Máramaroszigeti örmények egykor és most, II. rész - Gáspár B. Árpád
Erdélyi örmény-magyar múlt, örményországi örmény zene (beszámoló a július és augusztusi klubestről)
Őszi vegyes - azaz Kisasszonytól Mindszent hónapjáig - dcs
Vosganian besegít - Budai Merza Pál
Egy könyv a Könyvről (Dávid Katalin: A teremtett világ misztériuma) - Dávid Csaba
Örménymagyarok a Sóvidéken, I. rész - Fekete Árpád
Egyhetes, személyes mozaik (az erdélyi körútról) - dcs
Mentség - Bende Miklós
Szórványsors a céhes városban (Háromszék, 2003. július 2.)
Dr. Zakariás G. Sándor - Páris Egonné Zakariás Klára

Október (VII. évfolyam 80. szám)

Utazás a Musza Dagh-ra II. rész - Szabó László
Az erzsébetvárosi Örmény Szertartású Római Katolikus Plébánia házassági anyakönyvéből I. Sorozatnyitó délután az Orlay utcában – szerk.
Az örmény település (Gyergyó története, monográfia)
Kinn, a zöldben (Dobribán Fatime) - Benedek Katalin
A tizenhárom (összeállítás az aradi vértanúkról) - dcs
Kisboldogasszony napi búcsú Gyergyószentmiklóson - dr. Issekutz Sarolta
Régi örmény sírok a szilágymegyei Zsomboron - Cuibus Ilona Éva
Zsúfolt klubest - dcs
Murádin László könyvbemutató előadása
Az örmény csipke
Kolozsvári festők sikere Bukarestben - (Szabadság, 2003, július 5.)
Örménymagyarok a Sóvidéken, II. rész - Fekete Árpád
Ősz, egészen Mártonig... - dcs
Fotók, fotók, fotók... (gyűjteményes kiállítás Budaörsön)
Névválasztástól keresztelőig - Murádin László
A „Párt lába” - Bende Miklós

November (VII. évfolyam 81. szám)

Mától Erdő Péter hazánk új bíborosa (Magyar Nemzet, 2003. október 21.)
Az erzsébetvárosi Örmény Szertartású Római Katolikus Plébánia házassági anyakönyvéből - II.
Hol is lettem magyarörmény? - Kabdebó Lóránt (Napút, 2003. augusztus)
Örmény katolikus pap Gyergyószentmiklóson - Haraga Attila Kálmán
Három sikeres évtized a Kolozsvári Magyar Operánál (Szabadság, 2003. szeptember 20.)
Az örmények történetéből (Kiállítás a Károlyi-palotában) I. rész (História 2002/7)
Múltunk díszei - Benedek Katalin kiállítás megnyitója
A Terézvárosi Szt. Teréz Búcsú örmény napja - Wertán Zsoltné
Örménymagyarok a Sóvidéken, III. rész - Fekete Árpád
Újabb magyarörmény dokumentumkötet (Szabadság, 2003. október 3.)

„Sátorát letettem a romló testemnek...” - könyvismertetés
Újra a Reménység szigetén - Borbély B. Júlia
Az Ávédok - Lukács János
Fotók a Városházán (Újhelyi Réka kiállítása)
Ani, az ősi örmény főváros és magyar vonatkozásai - Horváth Zoltán György
Novemberi fények - dcs
Emlékest a XII. kerületben
Vox Turturis - Jakabffy Tamás

December (VII. évfolyam 82. szám)

Az örmények történetéből (Kiállítás a Károlyi-palotában) II. rész (História 2002/7)
Böjte Csaba ferences testvér levele Déváról
A háromkirályok és a házszentelés - F.Gy.
A gyergyói táj festője (Karácsony János) - Murádin Jenő
Vas István: Folytassuk
Dávid Antal Iván: A fenyőkirály ajándéka
Mese, csengettyűszóval vagy anélkül - dcs
Régi kedvességek a ház körül (Magyar Szalon, 1891)
„A fény az első teremtmény...” - dcs
Értesítés (nem tartható hangverseny az Orlay utcában)
Obeliszk a székesegyház előtt (Krónika, 2003. november 19.)
Tiltakozás - Magyarörmények Romániai Szövetsége, Sebesi Karen Attila
Örmény konferencián Gyergyóban (Krónika, 2003. november, Gergely Judit)
Klub, viszonylag meleg novemberben - dcs
Régi Országos Személy Adattárakban szereplő örmény-magyar gyökerű nevesebb személyek, I. rész (1937-es és 1941-es adatok alapján)
Lengyel Marika szamosújvári beszámolója
Az erzsébetvárosi Örmény Szertartású Római Katolikus Plébánia házassági anyakönyvéből - III.

A Fővárosi Örmény klub műsorai 2003-ban

2003. január 16.

Kárpát-körút - Zenés körutazás a Kárpát medencében, vidámságokkal

Írta, vezeti: Dávid Csaba

Közreműködik: Langermann Mónika, Zábó Gyula, Hosman Erzsébet

Rendezte a Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzat

2003. február 20.

Egy örmény menedék - Libanon

Szabó László fotóművész vetítettképes előadása

Rendezte a Budapest II. Kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat

2003. március 20.

Otthonról haza - Barangolás őseink földjén

dr. Szarka György vetítettképes előadása

2003. április 17.

A Duna TV filmjének vetítése az erdélyi örménymagyarokról

2003. május 15.

Iraki arcok - iráni városok - örmény emlékek

Szabó László fotóművész kiállítása

2003. június 19.

„Mellékhatások tekintetében kérdezze meg gyóntatóját és sírásóját...”

Találkozó **Lászlóffy Aladár** Kossuth-díjas költővel

2003. július 17.

Fancsali János magyarörmény kutatásai

Rendezte a Terézvárosi Önkormányzat

2003. augusztus 21.

Örményország zenei élete

Csikszentgyörgyi Ficzus Margit előadása filmvetítéssel

Rendezte a XII. kerületi Örmény Önkormányzat

2003. szeptember 18.

A szépvízi magyarörmények nyomában - könyvbemutató

Találkozó **dr. Száva Tibor** Sándorral, **Murádin Lászlóval** és **Novák Ferenc**cel

2003. október 16.

A Haraszti ikerpár gitárhangversenye

- Horváth Zoltán könyvbemutatója

- dr. Issekutz Sarolta előadása

- Kecskés Együttes

2003. november 20.

Üzenem az otthoni hegyeknek...

a nagyváradai Kiss Stúdió Színház előadása

Előadja: **Kiss Törék Ildikó, Varga Vilmos**

2003. december 18.

Szent Karácsony ünnepén

Szongott-díjak átadása,

Szent Család Plébánia Színjátszó Köre,

Kecskés Együttes zenéje

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja az adományok gyűjtését az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Megköszönjük az eddig hozzánk eljuttatott adományokat, továbbítjuk azokat. Pénzbeli adományokat az egyesület bankszámlájára is be lehet fizetni.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. Telefon: 201-1011, fax/tel.: 201-2401

Elnök: dr. Issekutz Sarolta, fogadóidő minden szerdán 16-18 óra között.

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja:

A Fővárosi Örmény Önkormányzat

(Budapest V. Akadémia utca 1. IV. em. 426)

és a Fővárosi Közgyűlés Kisebbségi Jogi és Vallásügyi Bizottság Esélyegyenlőségi Alap

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta

Szerkesztő Dávid Csaba

Munkatársak: Dr. Sasvári László, Bálintné Kovács Júlia, Szongoth Gábor

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Nyomdai munkák: Timp® Kft.